

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.11 - КМР. 1739 «С» 2020.11.12. 028, ПЗ

НУБІП України

БУЛИГИ ВЛАДИСЛАВА ВАСИЛЬОВИЧА

2021 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 336.227

ПОГОДЖЕННЯ
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри банківської
справи та страхування

Діброва А.Д.

Худолій Л. М.

(підпис)

(підпис)

« » 2021 р. « 26 » листопада 2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Розвиток системи міжбанківських розрахунків»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)
Освітня програма Фінанси і кредит
(назва)

Орієнтація освітньої програми

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-научова)

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

Худолій Л. М.
(ПІБ)

Керівник магістерської роботи

к.е.н., доцент

Виконав

Муравський О.А.

(ПІБ)

(підпис)

Булига В.В.

(ПІБ студента)

(підпис)

Київ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

банківської справи та страхування

Д.е.н., проф.
(науковий ступінь, вчене звання)

Худолій Д. М.
(ПІБ)

« 22 » вересня 2020 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТИ СТУДЕНТУ

Булигі Владиславу Васильовичу

(прізвище/ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва)

Освітня програма Фінанси і кредит

(назва)

Орієнтація освітньої програми

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської роботи «Розвиток системи міжбанківських розрахунків»

Затверджена наказом ректора НУБіП України № 1739 «С» від 12.11.2020 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2021. 11. 16

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської роботи: щорічні звіти Національного Банку України, Положення «Про електронні платіжні системи», Закон України «Про банківську діяльність», статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної служби фінансового моніторингу України.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи здійснення міжбанківських розрахунків
2. Аналіз міжбанківських розрахунків.
3. Шляхи вдосконалення міжбанківського переказу на сучасному етапі розвитку банківської системи.

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

Дата видачі завдання «21» вересня 2020 р.

Керівник магістерської
роботи

(підпис)

Муравський О.А.
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до
виконання

(підпис)

Булига В.В.
(прізвище та ініціали студента)

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП.....

5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ.....

7

1.1 Теоретичні основи поняття «міжбанківські розрахунки» та принципи їх організації.....

7

1.2 Технологія реалізації міжбанківських розрахунків через систему електронних платежів НБУ.....

11

1.3 Моделі обслуговування консолідованих кореспондентських рахунків банків в системі електронних платежів НБУ.....

19

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ.....

31

2.1 Аналіз сучасного стану банківського сектору в Україні.....

31

2.2 Аналіз міжбанківських розрахунків,

що здійснювалися через систему електронних платежів НБУ.....

43

2.3 Організаційні особливості міжбанківських розрахунків

в Київській обласній філії АКБ “Укрсоцбанк” через

систему електронних платежів НБУ.....

56

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБАНКІВСЬКОГО ПЕРЕКАЗУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ.....

62

3.1 Вдосконалення платіжної системи України нового покоління.....

62

3.2 Шляхи вирішення проблем захисту інформації та питань безпеки міжбанківських розрахунків України.....

67

3.3 Сучасні технологія СЕП - 4 у міжбанківських розрахунках України.....

73

ВИСНОВОК.....

79

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

84

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Національний банк України як кредитор останньої інстанції відповідає за підтримання стабільності (надійності, безпеки та ефективності) фінансової системи, важливим елементом якої є платіжна система.

З моменту створення Національного банку України у 1991 році одним із найважливіших напрямків його діяльності стало реформування міжбанківських розрахунків, створення ефективною, надійною та безпечною платіжної системи. Система електронних платежів (СЕП) НБУ функціонує, як внутрішньобанківська платіжна система з січня 1994 року.

Розвиток і вдосконалення міжнародних зв'язків і телекомунікацій вимагає належного рівня банківських технологій. Тому питання платіжних систем є дуже важливим і актуальним сьогодні. Його вивчення необхідне, перш за все, для побудови в нашій державі ефективною платіжної системи, яка визнана у світі та дозволяє налагодити взаємовигідні відносини як між учасниками фінансового ринку, так і між ними та контролем органів влади та інших державних органів.

Метою роботи є вивчення міжбанківських розрахунків в Україні, які здійснюються через систему електронних платежів та внутрішньобанківську платіжну систему комерційного банку. Також буде розглянуто питання здійснення міжбанківських розрахунків при встановленні прямих кореспондентських відносин між комерційними банками.

Об'єктом дослідження є міжбанківські розрахунки та їх розвиток.

Як суб'єкт господарської діяльності банк не може діяти без кореспондентських рахунків з територіальним управлінням Національного банку та безпосередньо з іншими банками.

Кореспондентські відносини — це договірні відносини між банками, метою яких є здійснення платежів, розрахунків та інших банківських послуг на основі взаємних доручень.

НУБІП України

Порядок проведення міжбанківських розрахунків в Україні регулюється Інструкцією про міжбанківські розрахунки в Україні, затвердженою Рішенням Ради НБУ від 27 грудня 1999 р. №. 621 (зі змінами та доповненнями).

Національний банк здійснює контроль за дотриманням банками банківського законодавства та нормативно-правових актів, що регулюють порядок міжбанківських розрахунків.

Сьогодні неможливо уявити банківську систему України без СЕП.

Навантаження системи з кожним роком зростає. Він охоплює всю банківську систему України та відповідає міжнародним стандартам. Система працює в пакетному режимі. Вона неодноразово довела, що відповідає вимогам сучасності та потребам її учасників у здійсненні міжбанківських переказів.

Щодня через нього здійснюється щонайменше 700 тисяч платежів, а загальна кількість за час існування досягла майже мільярда. Швидкий розвиток системи, створення нових можливостей майже припинилося, і це певною мірою свідчить про стабільність та ефективність її роботи.

З іншого боку, за ці роки банківська діджиталізація проринула далеко вперед, сучасні системи базуються на принципах, геть відмінних від старої СЕП великі промислові СУБД, онлайнвий обмін інформацією тощо.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ

1.1 Теоретичні основи поняття «міжбанківські розрахунки»

та принципи їх організації

В умовах ринкової економіки щоденний обмін угодами дуже високий. У більшості випадків банки не сплачують безготівкові розрахунки між юридичними особами за відсутності рішення серед керівників тому всі правила, пов'язані з діяльністю комерційних організацій, що мають рахунки в різних банках, є міжбанківськими відносинами. Міжбанківська система рішень для організації та вирішення готівкових кредитів та відповідальності організації між банками.

Деякі міжбанківські нормативні акти призначені для регулювання фінансових відносин між кредитно-фінансовими установами.

Зокрема, наступні:

- Інвестування у формі депозитів або кредитів
- Переобліктування векселів
- Отримання кредитів від ЦБ як рефінансування
- Купівля або продаж державні цінні папери

Кореспондентські відносини встановлюються:

- між комерційним банком та НБУ
- Безпосередньо серед комерційних банків

Кореспондентські Відносини зі НБУ встановлюють інші комерційні банки через укладання договорів про касові операції та відкриття кор. рахунку за перебуванням власника рахунку.

При врегулюванні міжбанківського банку через електронну платіжну систему відкривається технічний рахунок у розрахунковій палаті (РП) або Центральній розрахункової палаті (ЦРП) згідно з договором. [1,2,3]

У випадку міжбанківських платіжних рішень, відносини між комерційними банками визначаються договором про відкриття кореспондентського рахунку.

Кореспондентські відносини є важливими в організації міжбанківських рахунків.

Пов'язані рахунки (кореспондентські відносини) з відкриттям кореспондентського рахунку - договірні відносини між банками, спрямовані на здійснення розрахунків, розрахунків та інших банківських послуг за спільним дорученням.

Кореспондентський рахунок – це рахунок, на якому ведеться рахунок кредитної установи на основі трастової системи на рахунку іншої кредитної організації. Це тип поточного рахунку, який працює так само, як поточний рахунок компанії, але працює за рахунок банківської інформації. Отже, поточний рахунок іншого банку є неактивним рахунком балансу цього банку. Під час відкриття кореспондентського рахунку в центральному банку він зберігає свої комерційні, юридичні, резервні, страхові та інші банківські активи.

Інший рахунок у тому самому банку має дві назви з банківської точки зору, які надають послугу, або рахунок, який використовує послугу.

Припустимо, що банк А користується послугами банку Б, який також відкрив кореспондентський рахунок у банку А. Гроші на цьому рахунку належать банку А, а для банку, який скористався послугою цей рахунок називається нашим, і банк відповідає за наш банк або банк. Рахунок банку обслуговування (Банк Б) називається Logo, або банк – Logo або банк-кореспондент.

Банк А (Банк - ностро)

Кореспондентський рахунок

Рахунок ностро

Рахунок лоро

Рис. 1 1. Рахунок «Ностро-лоро»

Оплата в репортерському банку через репортерський рахунок потрібна центральному банку в наданні платіжних послуг майже всім учасникам банківської системи, також може бути задоволена шляхом створення іншої функції центрального банку в країні. Іншими словами, центральний банк може відкрити кореспондентський рахунок у комерційному банку.

У вітчизняній практиці існує великий перебік операцій з кореспондентськими рахунками, відкритими в центральних банках.

Заощадження та послуги які завдяки своїм повноваженням щодо емісії грошей ніколи не відчуватимуть нестачі ліквідних коштів.

Центральний банк відкриває для банків рахунок. Його, створює центральну білінгову систему, несе витрати та має їх сплачувати.

Отже, на цей рахунок:

- Як правило, проценти за відсотки не сплачуються;

- У деяких країнах є мінімальний баланс рахунку

- Платежі за розрахункові послуги стягуються.

Комерційні банки з рахунком Nostro в центральному банку можна розділити на дві групи:

1) банки, які мають право користуватися кредитами Центрального банку за відсутності достатньої кількості коштів для всіх термінових платежів на ностро-рахунку відповідного банку. Ця умова називається овердрафтом. Банки, які мають право на отримання позик центрального банку, мають обмежені відсотки за кредитами або свободу використовувати ці позики в адміністративному порядку.

2) Банки, які не мають права отримувати короткострокові кредити від ЦБ, тому залишок списується на відповідний рахунок.

Міжбанківська справа може бути вирішена.

- СЕП на коррахунок комерційного банку НБУ (філія) в регіональних відділеннях НБУ;

- відповідні банки на їх рахунках;

Платіжні або телекомунікаційні системні рішення можуть бути основою для здійснення операцій на відповідних банківських рахунках, відкритих в українських банківських установах, таких як документи або угоди.

Форми та порядок реєстрації комунікаційних рішень, платіжних повідомлень та телекомунікаційних систем встановлюються правилами НБУ. Нормативні документи Національного банку та міжбанківські договори укладаються в межах залишку коштів на цих рахунках, крім активних операцій банків за кореспондентськими рахунками.

Зняття (списання) коштів, внесених на рахунки відповідних рахунків, не допускається, крім випадків, передбачених законодавством.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.2 Технологія реалізації міжбанківських розрахунків через систему електронних платежів НБУ

Обов'язковою умовою міжбанківських розрахунків є налагодження кореспонденції між банками. [4]

Порядок здійснення міжбанківських розрахунків в Україні регулюється Інструкцією про міжбанківські розрахунки в Україні, затвердженою постановою Ради НБУ від 27 грудня 1999 р. № 621 (зі змінами).

Міжбанківські розрахунки можуть здійснюватися:

- через систему електронних платежів (СЕП) НБУ на коррахунках комерційних банків у територіальних управліннях Національного банку;
- через банки-кореспонденти на коррахунках Лєро, Ностро.

Усі міжбанківські розрахунки в Україні здійснюються в електронному вигляді.

Міжбанківські електронні розрахунки – це розрахунки з використанням електронних засобів передачі, обробки, отримання та захисту інформації про рух грошових коштів.

Вони базуються на електронному розрахунковому документі.

Електронний розрахунковий документ – це банківський переказний документ, що складається на основі банківських розрахункових документів клієнта, документів про переказ коштів, наказу про розірвання договору та представлений у вигляді електронних даних, що містять відповідні реквізити документа, у тому числі перший та другий підпис через тиждень. [5,6]

На картці зі зразками підписів і печаток буде вказано номер відповідного рахунку, а також ідентифікаційний код власника рахунку.

У разі відсутності печатки (у процесі створення банку, внаслідок реорганізації, зміни назви чи підпорядкування, вурати печатки тощо) Голова (або уповноважена ним особа) територіального відділення НБУ на основа заявки

У разі переоформлення кореспондентського рахунку у зв'язку з реорганізацією, зміною назви, форми власності банку подаються ті самі документи, що й при відкритті рахунку. [7,8]

Кореспондентський рахунок банку закривається на підставі:

- рішення Національного банку України про ліквідацію банку;
- рішення арбітражного суду про ліквідацію банку або його банкрутство;
- рішення загальних зборів акціонерів (засновників) банку про реорганізацію або ліквідацію.

У разі закриття коррахунку територіальне відділення НБУ повідомить податкову інспекцію за місцем розташування банку.

При закритті кореспондентського рахунку залишок на цьому рахунку має бути попередньо перерахований на рахунок, відкритий відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових актів НБУ (залежно від причин закриття коррахунку).

Національний банк України здійснює контроль за дотриманням банками банківського законодавства та нормативно-правових актів, що регулюють порядок здійснення міжбанківських розрахунків.

Міжбанківські розрахунки, здійснені банком у день здійснення операції, мають відображатися в цей же день на його коррахунку як у балансі банку, так і в балансі територіального відділення НБУ.

На кореспондентському рахунку відображаються міжбанківські розрахунки, здійснені через систему електронних платежів.

Таким чином, територіальне відділення НБУ пропонує повний комплекс розрахунково-касового обслуговування від імені та за рахунок банку. Договір про встановлення кореспондентських відносин передбачає порядок обслуговування кореспондентського рахунку, права та обов'язки сторін, відповідальність сторін, порядок розрахунків, порядок зміни договору та його розірвання тощо.

Усі банківські установи, зареєстровані в НБУ, мають бути включені до довідника банківських установ України.

Для цього територіальне управління НБУ, що обслуговує банк, передає до IT-відділу НБУ через систему ЕЦ такі дані:

- повна та скорочена назва банку;
- повна поштова адреса;
- назва та код району міста;
- прізвища та телефони керівників;
- Номер факсу;
- дата та реєстраційний номер; ідентифікаційний код;
- вид власності;
- відповідний номер рахунку;
- цифровий підпис.

Він формується через систему банківської автоматизації (СБА) виходячи з платіжних документів клієнтів (у паперовому чи електронному вигляді) чи підстав первинних внутрішніх документів банку.

Електронна платіжна система Національного банку України – загальнодержавна платіжна система, що забезпечує електронні розрахунки між банківськими установами, органами державного казначейства на території України.

При побудові системи було використано принципово нові програми, методичні та організаційні рішення.

Існуюча система не має аналогів у країнах колишнього Радянського Союзу та наближається до рівня відповідних систем у розвинених країнах Європи та світу. [9,10]

Програмне забезпечення та засоби захисту інформації системи міжбанківських електронних розрахунків Національного банку України або Системи електронних платежів (СЕП) були розроблені фахівцями Національного банку та вперше представлені учасникам міжбанківських розрахунків у липні та серпні 1993 р.

5 серпня 1993 року розпочалася експериментальна робота системи.

Місля завершення відповідних робіт та доопрацювання програмно-апаратного забезпечення системи 1 жовтня 1993 року розпочалося її введення в експлуатацію. З січня 1994 року до системи електронних міжбанківських платежів підключено майже всі відділення комерційних банків. Це дозволило уникнути використання поштових та телеграфних повідомлень та значно підвищити швидкість, якість та надійність платежів, безпеку та конфіденційність банківської інформації.

Основні функції системи:

- Задоволення потреб економіки, що реформується і розвивається;
- Вдосконалення грошово-кредитної політики Національного банку України, отримуючи оперативну та точну інформацію про рух грошових коштів та стан кореспондентських рахунків;
- Реалізація міжбанківської фази всіх видів безготівкових розрахунків;
- скорочення термінів міжбанківських розрахунків та руху коштів;
- Високий рівень безпеки міжбанківських розрахунків;
- Надання користувачам широкого спектру послуг;
- високий рівень внутрішнього обліку та контролю;
- зниження вартості банківського посередництва за рахунок оптимізації платіжних інструментів та систем регулювання.

Основними функціями СЕП є:

- розрахунки між українськими банками у національній та інших іноземних валютах;
- Ефективне використання вільних тимчасових резервів банків;
- Контрольні функції Національного банку за станом кореспондентських рахунків комерційних банків;
- інформаційне обслуговування учасників поселення;
- обмін інформацією про населення у надзвичайних ситуаціях;
- Забезпечення надійності рахунків;
- багатоступінчастий контроль достовірності даних всіх етапах розрахунку;

багаторівневий захист інформації від несанкціонованого доступу, використання, створення та шахрайства на всіх етапах обробки.

Принципи організації СЕП: [11,12,13]

- СЕП забезпечує розрахунки між банківськими установами у національній валюті України та у найбільш поширеній іноземній валюті.

- СЕП це система «брутто», тобто. кожен платіжний документ впливає на кореспондентські рахунки учасників СЕП.

- СЕП є закритою системою, якщо кошти звертаються у закритому фінансовому просторі або кошти перебувають під суворим емісійним контролем Національного банку України.

- СЕП базується на повністю безпаперовій технології. Основний метод роботи - обмін електронними платіжними документами та службовими повідомленнями.

Платіжні операції на СЕП є безвідкличними, тобто транзакція, ініційована відправником платіжного документа і затверджена до виконання в системі, не може бути скасована ні відправником, ні кимось іншим, а саме:

- Ініціатива здійснення операції належить банку, який списує кошти зі свого рахунку.

- Можливість вивести з рахунку іншого учасника СЕП буде доступна для управління Нацбанку лише протягом обмеженого періоду часу. Крім порядку входу в систему.

- Обсяг транзакцій не обмежений. Технічно сума кредитної операції обмежена поточною вартістю залишку на рахунку початкового банку.

- Транзакції відображаються в режимі реального часу на технічному рахунку банку.

- Учасники платежу мають інформацію, необхідну для прогнозування ліквідності.

- Якщо на коррахунку платника немає овердрафту, платіжна операція буде прийнята системою.

Обмін платіжними документами складається з пакетного режиму з технологічним циклом приймання та передачі, тривалість якого залежить від ваших поточних потреб.

Ваш транзитний рахунок зберігатиметься для відображення трансакцій, які були розпочаті, але не завершені протягом одного банківського дня. Це дозволяє організувати асинхронну роботу учасників СЕП, враховуючи деталі можливостей кожного учасника СЕП (наприклад, нестабільну поведінку каналів зв'язку).

Система електронних платежів є власністю Національного банку.

СЕП не є повним значенням системи класів КТС 3 (масові передачі в режимі реального часу), але ви можете розглядати це як наближення до цього класу такими способами:

СЕП здійснює всі міжбанківські розрахунки в Україні, включаючи великі платежі (включаючи міжбанківські кредити, державні позики тощо). Перекази коштів через СЕП на кожен пакет платіжних документів будуть відображатися на рахунку учасника в режимі реального часу.

Міжбанківські платежі СЕП здійснюються через дворівневу мережу українських розрахункових палат, представлену центральним розрахунковим центром (ІРЦ) (1-й рівень) та розрахунковою палатою (РП) (2-й рівень).

Розрахункова палата є структурним підрозділом територіального управління Національного банку України, який обслуговує банки у відповідних сферах діяльності СЕП.

Центральний розрахунковий центр є установою Національного банку України, яка гарантує функціонування всього СЕП, також виконує функцію РП банківських установ Києва та Київської області та обслуговує інші віртуальні банківські регіони.

Роботу центральної та регіональної розрахункових палат забезпечують працівники відповідних управлінь Національного банку.

1. Застосування санкцій до порушників технологій.

Перерахуйте результати розрахунків до ОДБ регіонального управління Національного банку в кінці робочого дня для відображення фактичного перерахування коштів на коррахунок через СЕП.

2. Обмін управлінською, технічною та звітною інформацією з АРМ-1 СРР.

3. Надати звітні документи за результатами розрахунків на рівнях АРМ-1, АРМ-2 та АРМ-3.

4. Довідкова функція.

Компоненти системи (програмне забезпечення СЕП АWP-3, програмно-апаратні засоби захисту, програмне забезпечення електронної пошти НБУ) надаються учасникам СЕП відповідним РРС. РРП та ЦРП отримують їх від структурного управління Національного банку України. Її функція – розробка та впровадження нових версій компонентів системи.

Для підвищення надійності та ефективності роботи непрямыми учасниками системи є нерезиденти, які здійснюють міжбанківські розрахунки в системі через банківські установи України та одного з прямих учасників.

Користувачами СЕП можуть бути також банки-нерезиденти, які мають відповідні договори з Національним банком України.

Права та обов'язки учасників СЕП щодо ведення кореспондентських рахунків та розрахунків у кліринговій мережі регулюються двосторонніми угодами банків-учасників з регіональним сектором НБУ. Усі учасники Комерційних банків СЕП відкриють кореспондентський рахунок у юрисдикції Національного банку та водночас відкриють технічний кореспондентський рахунок у розрахунковій палаті. Через ці рахунки безпосередньо гарантується виконання міжбанківських платежів.

Технічний рахунок банківської установи в СЕП Програмно-технічний комплекс АРМ-2 Інформація в електронному форматі, що зберігається в СЕП, відновлюється при обробці платіжних документів в електронному форматі банківської установи, а кореспондента Відобразатиметься статус Описує конкретний час.

СЕП здійснює погодження, передачу електронних платіжних документів, підтвердження отримання (цвітіння), ведення технічних рахунків учасників СЕП, надання інформації про стан міжбанківських платежів.

Електронні компромісні документи обробляються в порядку пріоритетності їх надходження в систему. Єдиним джерелом електронних компромісних документів СЕП є САБ.

На початку робочого дня РП отримують інформацію про стан рахунків від відповідних територіальних управлінь Національного банку та надають цю інформацію власникам рахунків (банкам).

Відправлені та отримані електронні розрахункові документи відображаються на банківських рахунках у РП. Інформація про стан цих рахунків надається учасникам угоди протягом дня з інтервалами, визначеними новітньою технологією СЕП.

Початкові платежі від банків приймаються лише до поточної суми на технічному рахунку.

Наприкінці дня результати розрахунків за поточний робочий день відображаються на звітних рахунках банку в територіальних управліннях НБУ.

Одержувач електронних компромісних документів банку для кожного клієнта створює «реєстрацію електронних компромісних документів» у вигляді паперового документа [14]

Реєстр замінює паперові документи, що підтверджують зарахування коштів на рахунок клієнта, і оформляється як додається до виписки, тому затверджується уповноваженим підписом та печаткою банку.

Центральна та регіональна розрахункові палати працюють на основі системи бухгалтерського обліку та робочої звітності НБУ.

1.3 Моделі обслуговування консолідованих кореспондентських рахунків банків в системі електронних платежів НБУ

Модель обслуговування консолідованих рахунків СЕП – це набір механізмів і правил роботи СЕП, комерційних банків та їх відділень, де міжбанківські розрахунки здійснюються на консолідованих рахунках за допомогою платіжної системи. Міжбанківські розрахунки є безготівковими розрахунками між банками і залежать від виконання платежу клієнта або зобов'язання одного банку перед іншим банком. [15]

У загальному випадку модель являє собою метод взаємодії СЕП, тип письмового облікового запису. Кореспондентські рахунки – це рахунки, відкриті для комерційних банків у регіональному управлінні НБУ. Цей рахунок буде використовуватися для міжбанківських платежів.

Консолідований рахунок – це письмовий рахунок, який відображає міжбанківську угоду кількох банків. Консолідований рахунок буде відкритий у головному банку Регіонального управління НБУ. Цей рахунок буде використовуватися для міжбанківських платежів.

СЕП реалізують два рівні обліку

- Зведений кореспондентський рахунок регіонального відділення НБУ
- Технічний обліковий запис репортера з прототипом інтегрованого та відкритого облікового запису репортера в РРЕ. [16,17]

Рахунок технічного запису (ТКР) – це динамічний обліковий запис, який записує транзакції для кожного документа. У консолідованому рахунку облік ведеться відповідно до загальної суми сьогоднішнього загального обсягу продажів.

На початку кожного дня ОДБ НБУ надсилає файл, що містить інформацію про залишок коштів на вашому зведеному звітному рахунку. Ця інформація буде скопійована до файлу облікового запису технічного репортера. Протягом дня всі квитанції з'являться у вашому технічному рахунку. Для консолідованої дебіторської заборгованості протягом дня, якщо немає інших джерел фінансування дебіторської заборгованості, крім СЕП,

сальдо технічного рахунку має дорівнювати залишку дебіторської заборгованості після операції. [18,19]

На початку дня залишок грошей ТКР у фіналі вважається нульовим.

Поточний залишок коштів ТКР у філії виглядає так:

$ZP = ZD + SK + PD - PK - SD$, де

ZP - поточний залишок на ТКР,

ZD - залишок на ТКР на початок банківського дня,

SK - зворотні кредитові платежі,

PD - початкові дебетові платежі,

PK - початкові кредитові платежі,

SD - зворотні дебетові платежі

Баланс ТКР центрального банку – це загальна вартість консолідованого звіту на початок дня плюс баланс у певний банківський день та баланс філії.

На початку торгового дня НБУ та ТКР надішлють інформацію про технічне коригування фінансового балансу комерційного банку комерційного банку та стан рахунку репортера, а також за необхідності скоригують ТКР. Для транзакцій ТКР відправляється в ОДБ НБУ для виконання та виконання плану терміналу. Натискання на повзунок TCR або іншу консольну пляшку не означає дії. [20,21]

Банки Ви можете використовувати банки або інші банкноти для створення найтехнічніших карток будь-якого типу банку. Сумарно-технічний рівень, що означає мінімальний технічний рівень комерційного банку.

З огляду на зростання кількості транзакційних послуг та потреби банків більшість відділів продажів управляють ресурсами в СЕП, тому НБУ реалізує низку моделей для обслуговування інтегрованих письмових рахунків. Вибір моделі позички може бути зроблений банками залежно від розміру, ємності та структури. [22]

Виберіть модель, щоб вибрати один із таких елементів.

- Залежно від структури банку, тобто рівня підпорядкованості материнського банку та його філій, наприклад, дворівневого банку,

материнського банку та філії або трирівневого регіонального банку. Банк, регіональний офіс та філія регіонального офісу.

- Методи та взаємодія між материнським банком та філією на найближчому рівні. Наприклад, у банку є платіжна система у банку, нині лише батьківський банк чи батьківський банк беруть участь у СЕП, а філія унікальний безпосередньо з СЕП.

Розрахунковий центр комерційних банків – структурний підрозділ банку, який обслуговує філії ВПС та забезпечує взаємодію між СЕП та ВПС, включаючи правила роботи IPS - системи обмежень бухгалтерського обліку, що накладаються комерційними банками. Банки.

Особливості нової моделі СЕП НБУ [23,24]

Згідно з нульовою моделлю, всі засновані банки є рівноправними учасниками СЕП НБУ і мають власні робочі місця – потребують фінансування НБУ для власних (спущених) покриттів. Рахунки зазвичай оплачуються у нерегіональному чи нерегіональному банку. І тут філія у банку чи території місцевого банку неспроможна містити жодного їх.

На початку у 1994 році всі банківські установи відрізнялися від цієї моделі, потім модель була запущена і банки почали впроваджувати власну модель вибору. Якщо ви хочете обробити свій банківський рахунок, вам потрібно знайти відповідного репортера

Характеристики моделі СЕП [25,26]

Згідно з цією моделлю, всі банки також є членами СЕП НБУ і мають власні робочі місця (НБУ). Виділені обмеження, які надаються файлами, такими як облікові записи L та філії, шляхом вибору робочих обмежень для всіх підрозділів, «Обмеження для великих філій» – «Великі технічні звіти для роботи» можуть бути ефективно оплачені в «обліковому записі філії учасника»

Механізм розподілу лімітів штрафів полягає в тому, щоб дозволити вам заборонити роботу з розгалуженнями, загалом заборонити погані розподіли на гілках і замість цього встановити решту перерозподілу між гілками до того, як

ви отримаєте файл ліміту. У банківському середовищі ви можете використовувати інформацію, надану вашим банком, щоб дізнатися, що ви робите зі своїм банківським рахунком. Звичайно, це часткова заборона.

Відділення можуть працювати з ланою за рахунок технічних репортерів.

Тобто, якщо у вас є депозит, встановіть значення на нуль. Тобто оплатити оплату.

Смність філії — це сума для певного технічного рахунку зі значенням P для деяких відділень у банківській справі, і вона стає банком переходу, надсилаючи файл RP із використанням L . Ліміт можна змінити кілька разів протягом банківського дня. Файл обробляється PP під час отримання та негайно розширюється до відділення. Центральний банк отримує інформацію про діяльність відділення у файлі системи електронних платежів.

Ця модель призначена для роботи на рівні банківської сфери. Плануйте банківські взаємодії відповідно до моделі, показаної на рис. 1.2. Поки що Приватбанк є типовим представником першої моделі. Однак мережа філій перейшла на третю модель. Станом на 1 січня 2006 року перша модель обслуговує 2% банківських установ. [27,28]

Характеристика другої моделі СЕП НБУ. Друга модель є першим стартом і також розширить банківську сферу.

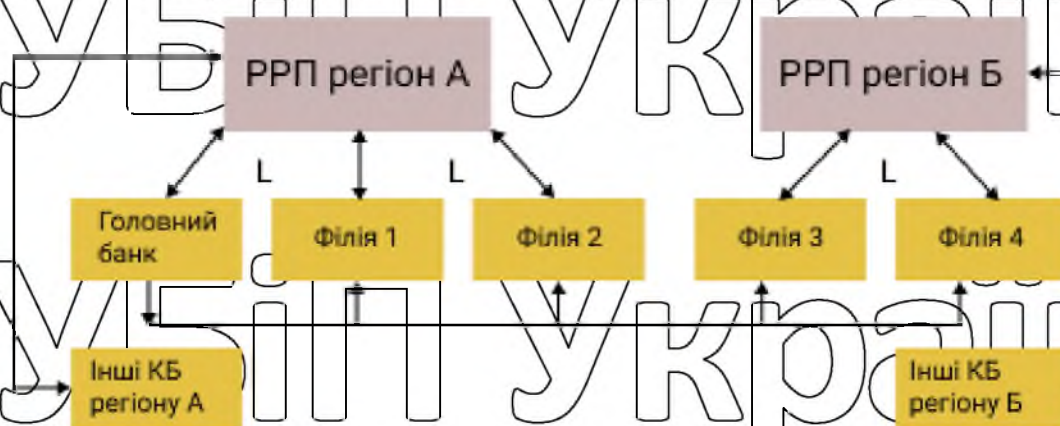

Рис. 1.2. Схема банківського обслуговування за оригінальною моделлю.

Модель управління обліковим записом місцевого координатора. Банківська діаграма для другого прикладу показана на рисунку 1.3. Модель управління обліковим записом місцевого координатора.

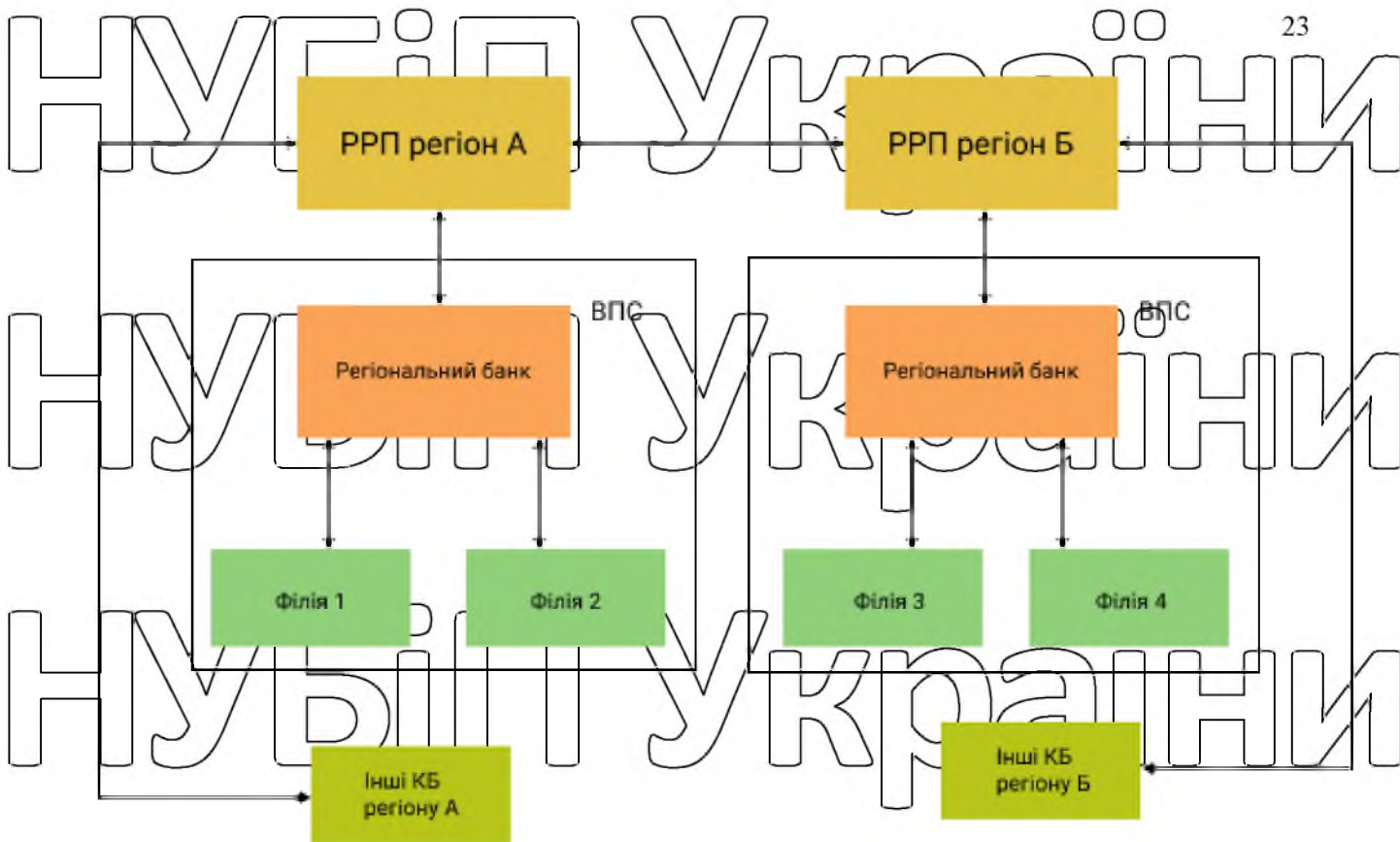

Рис. 1.3. Схема взаємодії банків за другою моделлю

У кожному РРП рахунок агента буде відкрито у вашому місцевому банку. У цій моделі учасниками СЕП НБУ є місцеві банківські установи, які керують НБУ. Суб-спонсор не має облікового запису агента чи облікового запису технічного торговельного посередника і є членом СЕП НБУ. Відділ веде внутрішню платіжну систему та відкриває невеликий рахунок для кожного відділу в регіональній організації АБС. Цей відділ є незалежною банківською установою з власною МФО і входить до списку членів СЕП НБУ, але не має власних об'єктів НБУ та незалежних учасників СЕП. З іншого боку, у другому прикладі Ощадбанк є банком обслуговування. Збільшується кількість банків, які пропонують другу модель, і з початку 2006 року становлять 26% від загальної кількості банків. [29,30]

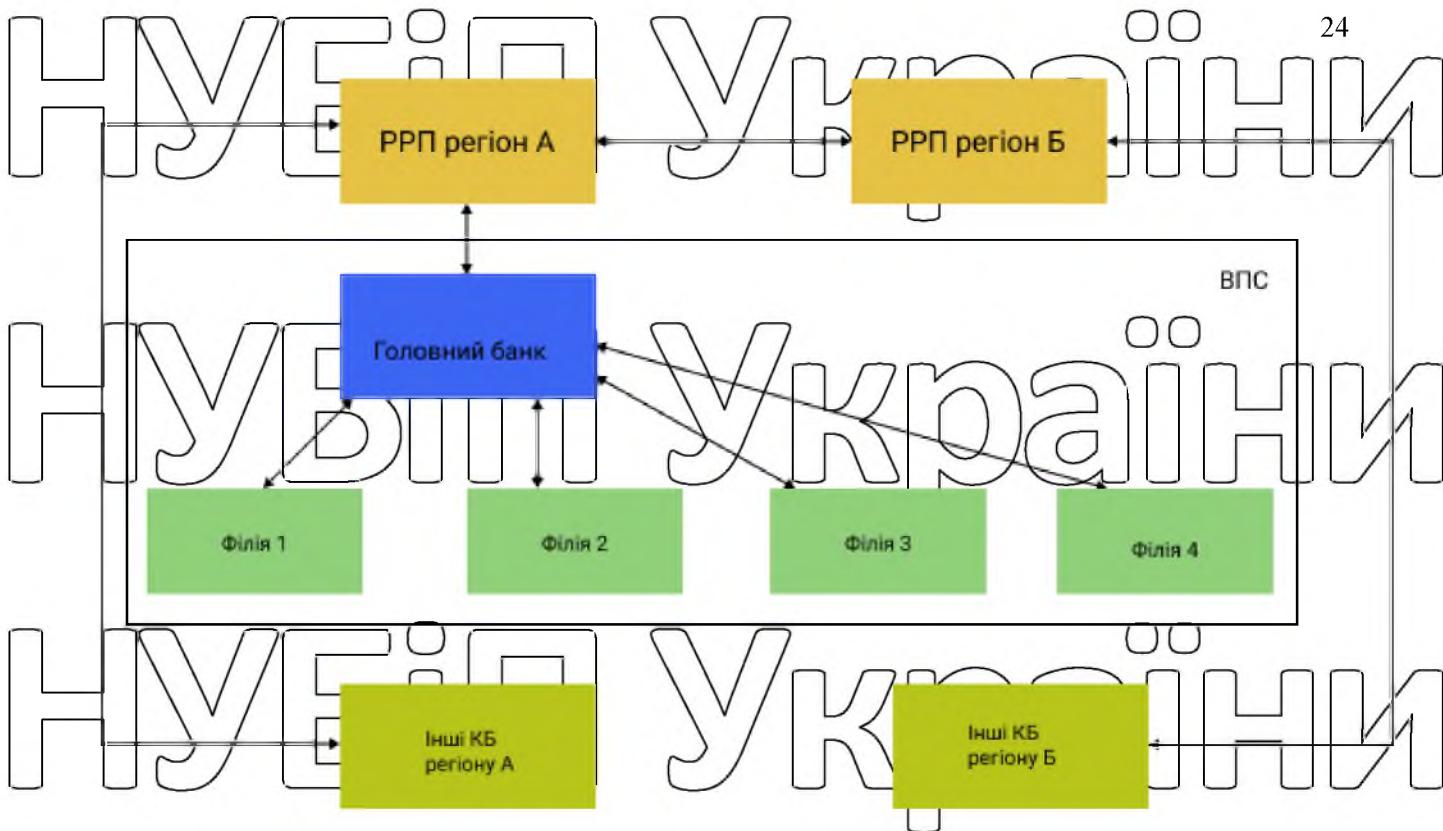

Рис.1.4. Схема обслуговування банків за третьою моделлю

Особливості третьої моделі. Відповідно до третьої моделі, РРП мають робочі місця НБУ, агентські рахунки, рахунки технічних агентів, а учасниками СЕП НБУ є лише центральні банки з власними внутрішніми платіжними системами. Ця модель є регіональним розширенням другої моделі, яка поширюється на всю область СЕП, України.

Головний офіс має всі можливості для управління бізнесом у філії та може здійснити перший платіж від імені філії. Кошти повністю централізовані на одному рахунку, і ними можна ефективно керувати та контролювати. Для цієї моделі потрібні власні повітряні сили з охороною та засобами зв'язку для забезпечення транспортних рівнів. Переказ коштів з одного відділення банку в інше відділення банку може здійснюватися тільки військово-повітряними силами в іншому районі. У ВПС відкрито субрахунки в усіх галузевих та регіональних органах управління для відображення розрахунків прошових потоків. Третя модель наразі обслуговує Промінвестбанк і Укрсоцбанк, які також використовуються з 2004 року. Третя модель є лідером, який використовують комерційні банки, і кількість прихильників продовжує

зростати, досягнувши 40% від загальної кількості банківських установ на початку 2006 року. [31,32]

Функціонує в четвертому режимі. Ця модель є розширенням домену першої моделі і призначена для роботи у віртуальній банківській сфері. Усі учасники СЕП НБУ є банківськими установами та мають власні робочі місця (НБУ та МФО). Філії можуть розташовуватися в різних регіонах і не залежать від національних територій чи адміністративного поділу. Четверта модель дуже схожа на першу, за винятком того, що відділення банку можуть бути розташовані в різних регіонах. План обслуговування четвертого режиму показаний на рисунку 1.5.

Відповідно до четвертої моделі всі філії відкривають і ведуть єдиний агентський рахунок і рахунок технічного агентства. Залишки поточних рахунків для всіх філій об'єднані в один зведений рахунок.

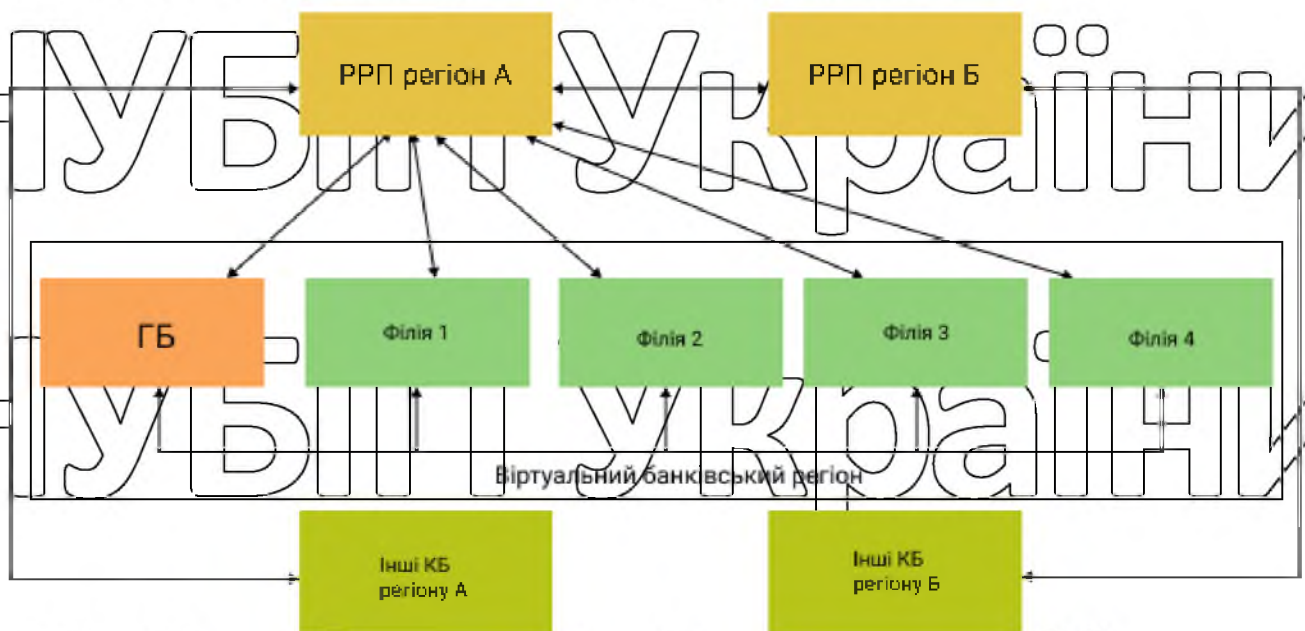

Рис. 1.5. Схема обслуговування банків за четвертою моделлю

Перевірте банківські реквізити. Банк банку затверджує файл механізму обмеження, що є обмеженням розміру файлу типу L. Існуючі банки можуть контролювати операційні підрозділи системи розподілу банку. У цьому файлі вказано необхідну документацію та кількість APM-2, які необхідно видалити.

[33]

Функції, відмінні від моделі до моделі, можна побачити, визначивши банківський рахунок кожної моделі. Проте ми можемо підтвердити, що банк зможе запропонувати окремий платіж. Зображення вибраного файлу є централізованим процесом керування ресурсами. Тому для малих та середніх банків із останніх 5 відділень слід використовувати 4 модель. Вже 2016 року, за офіційними даними НБУ, четвертою моделлю скористалися 9% банків.

Властивості моделі. П'ята модель поєднує компоненти другої та четвертої моделей, три етапи зосереджені на організаційній структурі банку та працюють у сфері віртуального банкінгу. [34, 35]

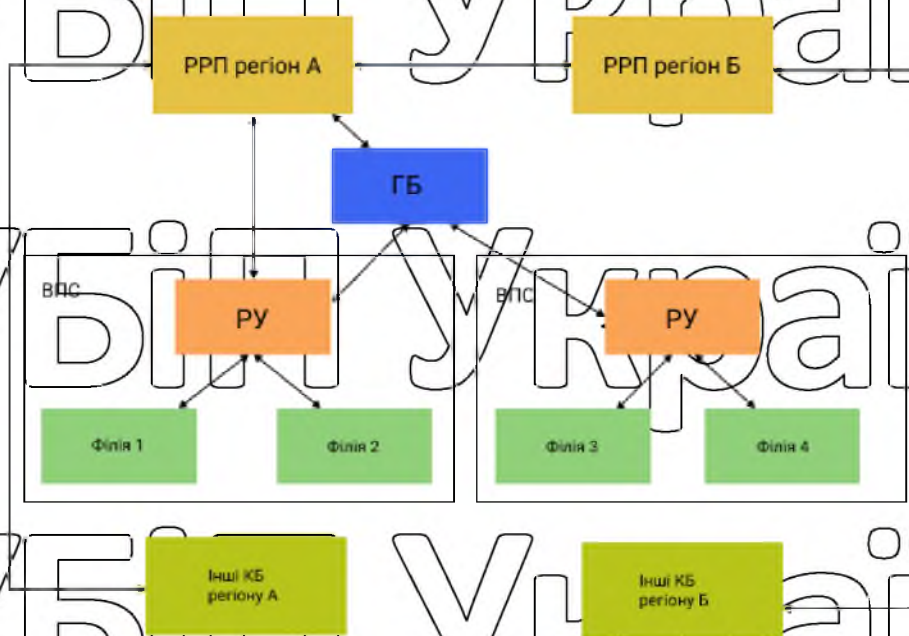

Рис. 1.6. Схема обслуговування банків за п'ятою моделлю.

Ми можемо вводити тільки ВПС на території. До 2016 року п'ята модель не використовувалася банківськими установами. Особливості шостої моделі. Шоста модель є розширенням четвертої моделі і використовується банками з регіональними відділеннями на додаток до філій. [36,37]

Взаємодія банків у розрахунку за шостою моделлю показано на рисунку 1.7.

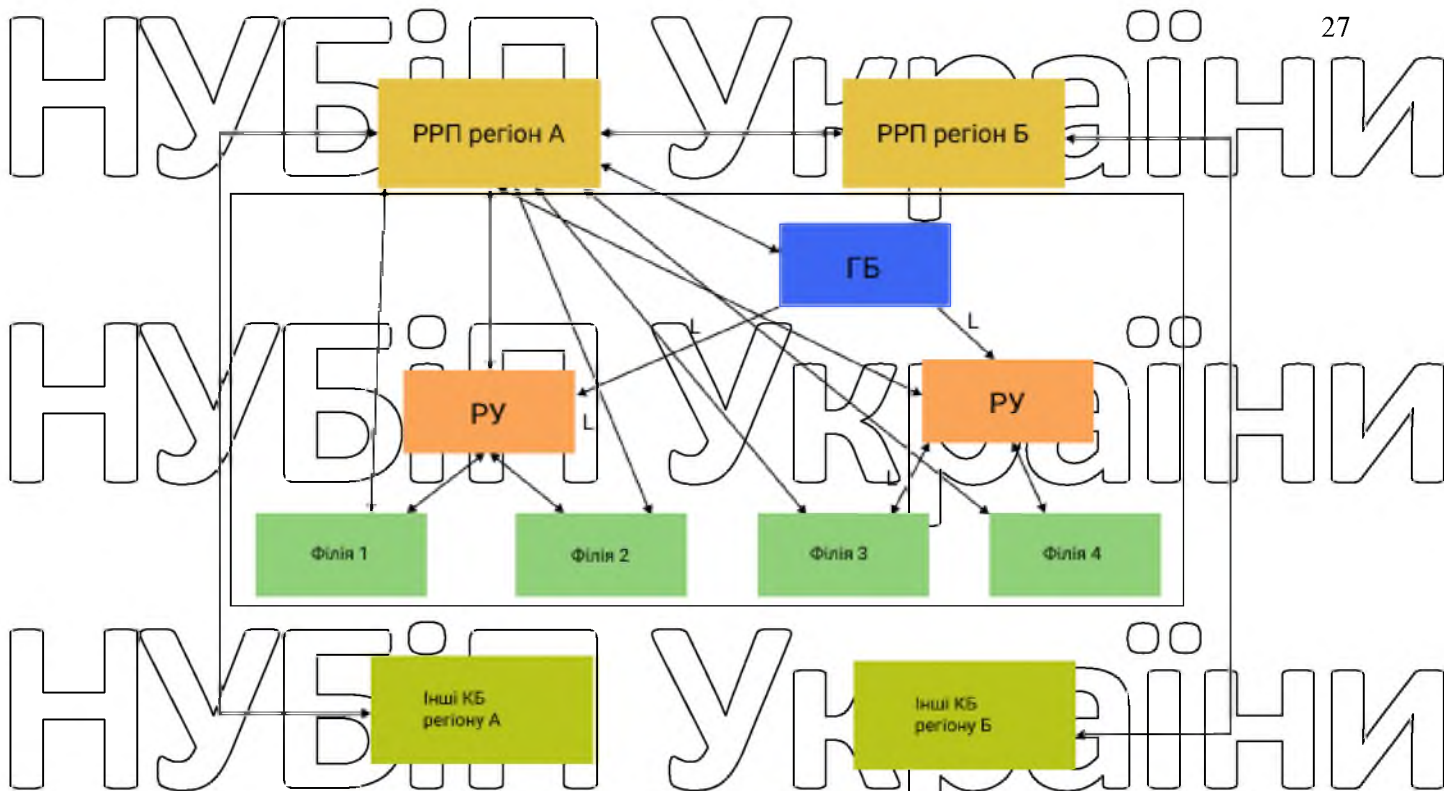

Рис. 1.7. Схема обслуговування банків за шостою моделлю.

Ця модель підходить для банків з розгалуженою мережею відділень, де немає можливості розвивати ВПС як в межах області, так і по всій Україні. Робота організована по всій сфері віртуального банкінгу. Усі структурні підрозділи, а саме учасники СЕП НБУ в основних банках, регіонах та філіях, мають власні АРМ-НБУ та МФО. [40,41]

Головний банк з регіональним офісом і регіональний офіс з відділенням підключені тільки через СЕП. Обслуговуючи віртуальний банківський сектор, АWR-2 відкритий для великих банків, регіональних відділень і відділень ТКР. Розподіл лімітів контролюється у верхньому та нижньому рядах. [38,39]

Головний банк використовує файли типу L, щоб надати обмеження місцевим відділенням і довести це.

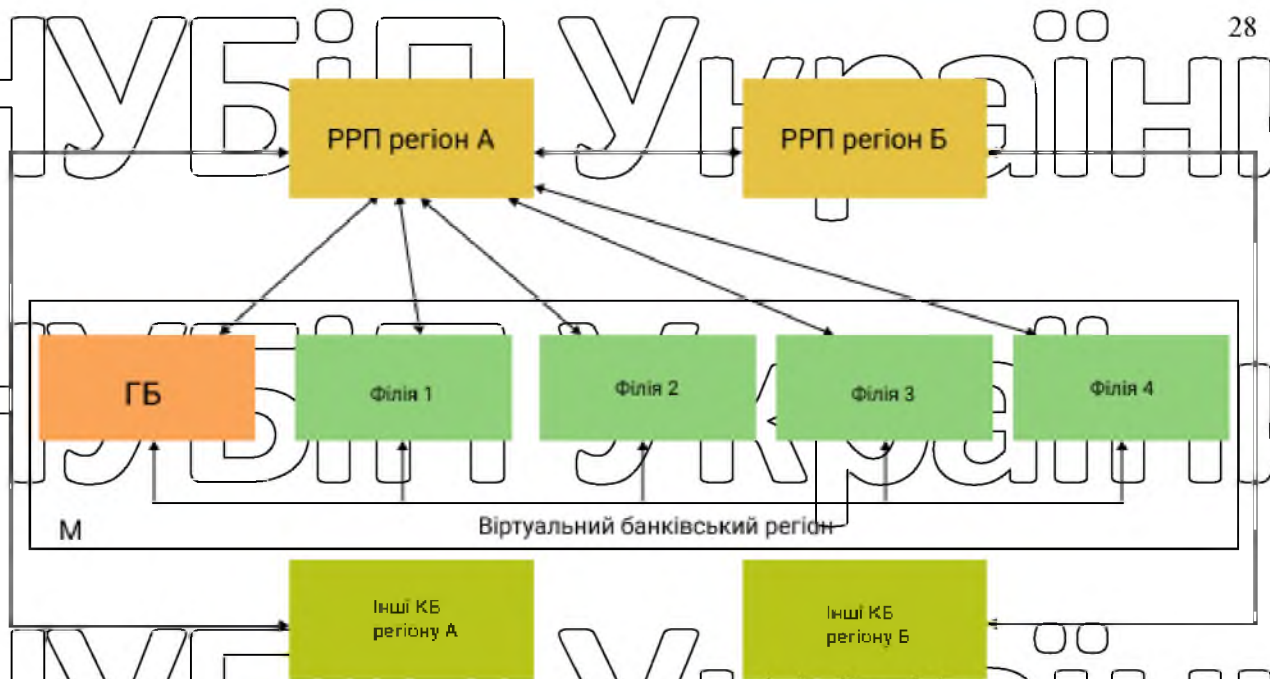

Рис. 1.8 План обслуговування банку за 7 моделлю

Функціонал філії організований за тими ж правилами, що й оригінальна модель. Управління простором ТКР на початку дня вважається рівним нулю, і для цього дня існує відповідна ротація гілок.

Шоста модель підходить для банків з 50-200 відділеннями. БанкАваль надається за цією моделлю. Станом на 1 січня 2016 року 3% банківських установ обслуговують за шостою моделлю.

Особливості 7-ї моделі. 7-а модель співіснує з 3-ю і 4-ю моделями і поширюється на віртуальну банківську зону. На рисунку 1.8 показано взаємозв'язок учасників СЕП з розрахунком за 7-ю моделлю.

Усі установи в системі є членами СЕП і мають три окремі офіси. Усі установи в банківській системі РРП мають ТКР, а великі банки також мають загальний рахунок оператора. Ця модель поширюється на спільні рахунки великих банків з філіями ТКР і використовує різні підходи до управління ними. Материнський банк може здійснити перший платіж на ім'я відділення, подібно до третьої моделі. [42,43]

Центральні банки мають можливість керувати ресурсами на рівні філій, здійснюючи невеликі платежі та надаючи відділам незалежність при управлінні великими платежами.

Це комерційне правило, яке дозволяє

- Заборонити застосування першого пластиру і
- Заборона відкриття та закриття особистих рахунків:

- Обмежити особисті платежі.
- Повна заборона на початкові платежі,
- ліміти фінального раунду,
- Блокувати відкриття та закриття особових рахунків.
- Обмежити дохід у торгові дні.

- Обмежити значення, зазначене на балансі
- Обмежити відправників або одержувачів платежів

Документ з правилами бізнесу надсилається великим банком вимагає підпису відділу. Потім ви можете подати такий набір бізнес-правил:

Таблиця 1.1.

Порівняльна характеристика моделей СЕП НБУ

Характеристика моделей єдиного коррахунку СЕП	Моделі функціонування СЕП							
	0	1	2	3	4	5	6	7
Регіон дії	БР	БР	БР	СЕП	ВР	ВР	ВР	ВР
Учасники СЕП НБУ								
• головний банк	+	+	-	+	+	+	+	+
• регіональні управління	+	+	+	-	+	+	+	+
• філіали	+	+	-	-	+	-	+	+
Наявність ТКР у філій	+	+	-	-	+	-	+	+
Управління коррахунком								
• встановлення лімітів філіям	-	+	-	-	+	+	+	+
• можливість виконувати платежі від імені філій	-	-	+	+	-	+	-	+
Наявність ВПС	-	-	+	+	-	+	-	-
Значення ТКС на початок банківського дня	-	0	-	-	0	0	0	0
Оптимізація грошових потоків в системі	-	-	-	+	-	+	-	-
Оперативний контроль стану коррахунків філій	-	-	-	+	-	+	-	+

Типовими представниками банків, що працюють за сьомою моделлю є Правексбанк та Індексебанк. За сьомою моделлю обслуговується 50% банківських установ

Характеристика восьмої моделі. За восьмою моделлю обслуговуються комерційні банки, що є учасниками СТИ НБУ. В СТИ є два основних способи роботи головного банку з філіями щодо обслуговування єдиного коррахунку.

За першим варіантом філії є незалежними учасниками СТП і відповідно мають свої власні АРМ-СТП, а за другим варіантом філії працюють з головним банком через внутрішню платіжну систему (ВПС) і не є учасниками СТП.

Принциповим є обмеження, що якщо філіал працює в СЕП через ВПС, то він не може бути незалежним учасником СТП.

У випадку роботи філіала через ВПС початкові платежі оформляються від імені головного банку, тобто ідентифікатор транзакції формується з використанням ідентифікатора головного банка-відправника в СЕП. Однак МФО банка-відправника вказується конкретно і відповідає філії-відправнику.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СИСТЕМИ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ

2.1 Аналіз сучасного стану банківського сектору в Україні

За галузевою структурою в II кварталі 2021 року в Україні працюють 73 банки, кількість яких не змінилася. Частка приватного банку в чистих активах зросла на 1,2 в. п. за квартал, коли концентрація галузі знижується. Частка державних банків у другому кварталі скоротилася на 1,5 в. п., але в них досі зосереджено більше половини своїх чистих активів.

У другому кварталі чисті активи банків зросли на 3,1%. Основними рушійними факторами є зростання попиту на кредити юридичних осіб та фізичних осіб та зростання коштів українських зарубіжних банків. Зростання чистих гривневих кредитів, наданих економічним установам, у другому кварталі прискорилося з 5,3% у попередньому кварталі до 14,9%. Зростання в річному обчисленні на 29,8%, що є найвищим показником за останні вісім років.

Високі темпи зростання в основному зумовлені низькою базою порівняння у другому кварталі минулого року. Відтоді перше блокування через COVID-19 значно скоротило кредитний портфель банку.

Українські приватні нефінансові компанії – єдина категорія позичальників, яка значно збільшила кількість кредитних портфелів. Цей квартал збільшився на 20,0%. Практично не спостерігається збільшення кредитів підприємствам з іноземним фінансуванням та державним дочірнім підприємствам. Позики в іноземній валюті в доларах США зросли на 0,8% у цьому кварталі, але зменшувалися на 3,1% щороку.

Роздрібні кредити зростають дедалі зростаючими темпами. Чисті кредити в гривнях фізичних осіб зросли на 8,7% у річному обчисленні та на 23,8% р/р. Кредити на придбання нерухомості та будівництво зросли на 16,0% за квартал 41,7% р/р. Прискорити кредитування та амортизацію проблемних активів, покращити індекс якості кредитів. Частка непрацюючих кредитів у цьому кварталі скоротилася на 2,8 в. п. до 37,2%. [54]

Зобов'язання банків у другому кварталі зросли на 4,0%. Усі фактори, за винятком єврооблігацій та субординованих облігацій, значно зросли.

Протягом кварталу фінансування НБУ зросло на 21,1%, але через рішення

НБУ поступово скоротити довгострокове рефінансування в червні відбулося

незначне зниження. Найбільша частка секторального боргу фонду НБУ була у

травні – 5,2%. На кінець кварталу частка фізичних та суб'єктів

господарювання зменшилась на 1,3% до 83,3% зобов'язань. Обсяг особистих

гривневих коштів продовжує зростати. Збільшення відбулося через попит на

кошти, а збільшення звичайних коштів у другому кварталі майже не відбулося.

Іноземна валюта населення в цьому кварталі коливається менше на 1%.

Враховуючи ризик інфляції, з квітня по липень 2021 року НБУ подвоїв

облікову ставку до 8,0% річних. Проте банки не прагнули підвищувати

процентні ставки за депозитами, а державні банки навіть знижували депозитні

ставки. Зниження вартості нових 12-місячних вкладів фізичних осіб

припинено. У даний час цей показник знаходиться на рівні облікової ставки.

Споживчі кредити все ще залишаються найвигіднішою частиною.

Найвигіднішою частиною залишається процентна ставка за кредитом.

За фінансовими результатами та капіталом у другому кварталі прибуток

сектору був у 2,5 рази більшим, ніж у відповідному періоді 2020 року.

Рентабельність капіталу зросла до 29% порівняно з 23% торік. Це відбулося за

рахунок двох факторів: швидкого зростання операційних доходів та істотного

скорочення відрахувань до резервів. Чистий процентний та чистий комісійний

доходи зростали темпами близько 40% р/р завдяки здешевленню вартості

ресурсів, відновленню споживчого кредитування та зростанню обсягів

безготівкових операцій із населенням.

Операційна ефективність поліпилася порівняно з I кварталом майже до

торішнього рівня. Співвідношення операційних витрат і операційного доходу

(CIR) становило 49,9% порівняно з 48,5% у II кварталі 2020 року.

Згідно з структурою сектору кількість дочірніх банків у II кварталі 2021

року не змінилася. Обсяги загальних активів за квартал зросли на 1,6%,

найвищі темпи були у приватних банків. Державні банки продовжували списувати зарезервовані непрацюючі кредити, у них загальні активи скорочувалися.

Таблиця 2.1

Кількість банків 2017 - 2020 рр.

	2017	2018	2019	2020
Платоспроможність	82	77	75	73
Зміна	-14	-5	-2	-2
Державні	5	5	5	5
Зміна	-1	0	0	0
Іноземні	23	21	20	20
Зміна	-2	-2	-1	0
Приватні	54	51	50	48
Зміна	-11	-3	-1	-2

Частка державних банків у чистих активах та депозитах населення скоротилася відповідно на 1.5 в. п. та 0.7 в. п. (до 50.4% та 58.6%). Приватні банки продовжують відновлювати позиції на ринку, частка їх чистих активів зросла до 19.6%, найвищого з 2015 року рівня.

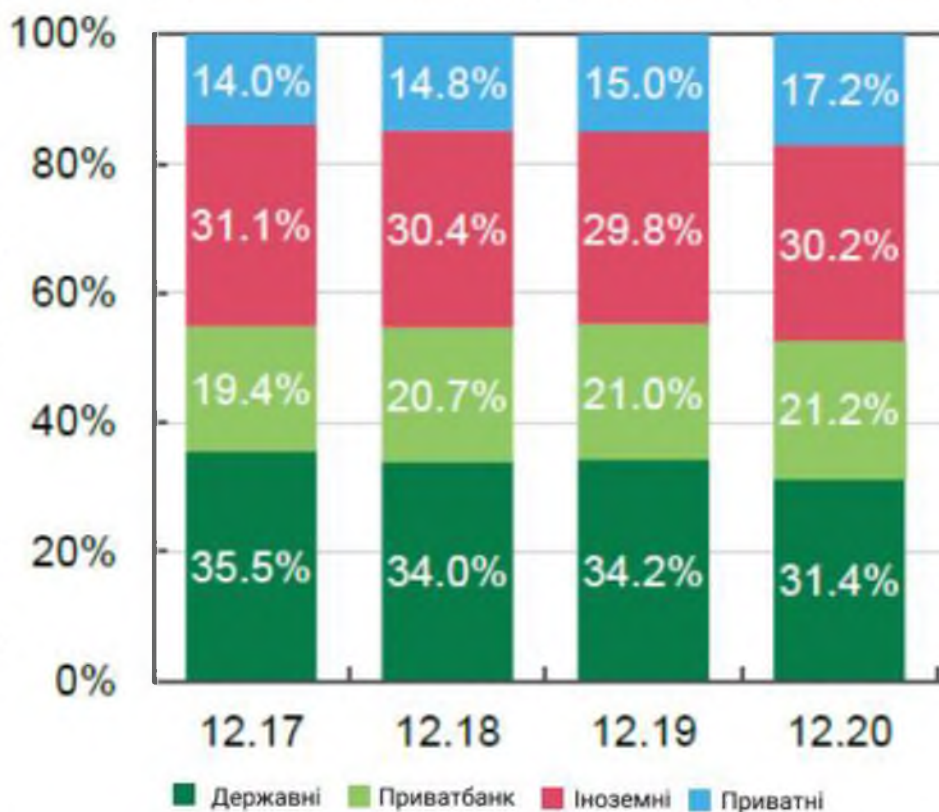

Рис. 2.2 Розподіл чистих активів за групами банків

Так, за даними з 2017-го року рівень чистих активів державних банків впав з 35.5% до 31.4% у 2020-му році. Тут можна побачити що загалом більша частина чистих активів належить Приватбанку, іноземним та приватним банкам. Так за кінець 20-го року доля не державних чистих активів становить 58.6% що значно більше ніж державних.

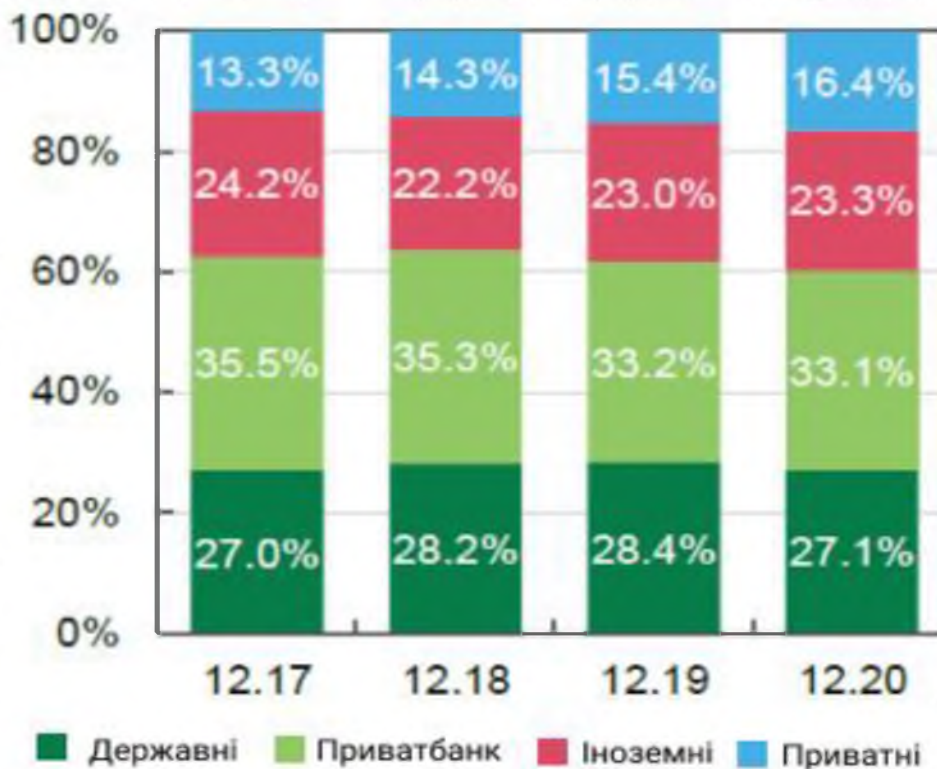

Рис. 2.3. Розподіл депозитів фіз. осіб за групами банків

Прискорений розвиток приватних банків призвів до зниження рівня концентрації активів. За цими даними чітко видно домінування Приватбанку у розподілі депозитів фіз. особам серед державних, іноземних та інших банків.

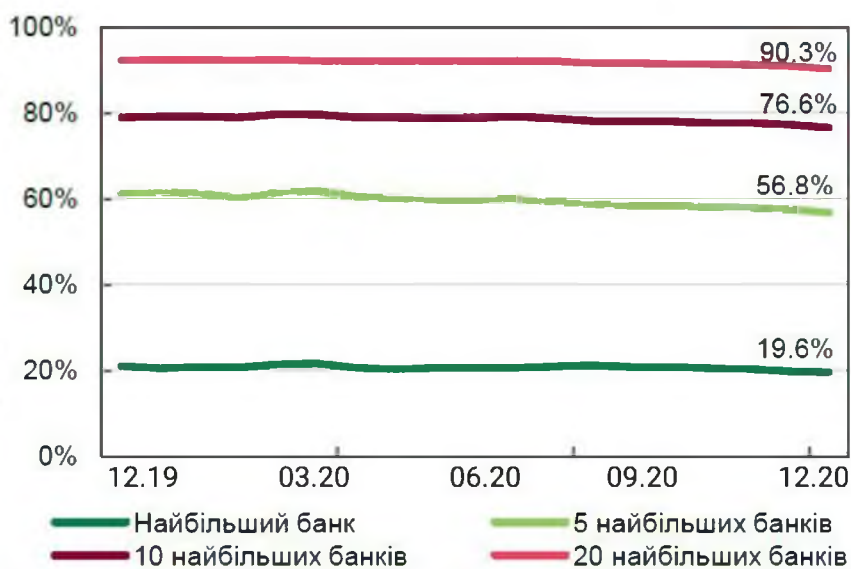

Рис. 2.4. Частка найбільших банків у чистих активах сектору

Як ми бачимо найбільша частка чистих активів банківського сектору належить 20-ти найбільшим банкам України за станом на 20-й рік, трохи менша частка, але не менш значуща у 10-ти найбільших банків України.

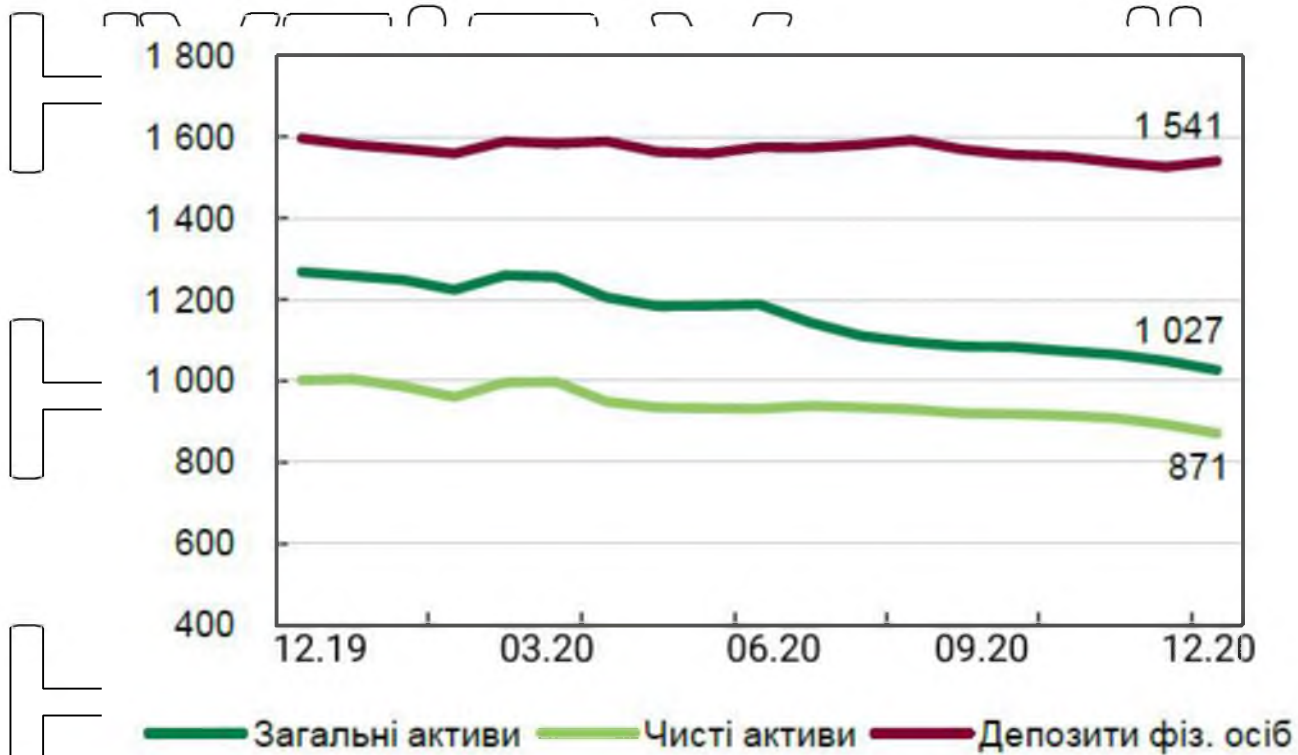

Рис. 2.5. Рівень концентрації сектору за показником ННІ

Банківська інфраструктура

У II кварталі банки активно скорочували мережу філіалів, найбільше – Приватбанк та Ощадбанк. Іноземні банки зачинили двері 24 відділень. Лише приватні банки відкривали нові філії – 17. У регіональному розрізі найбільше скорочення відокремлених підрозділів спостерігалось в Києві та Одеській області (відповідно 32 та 22).

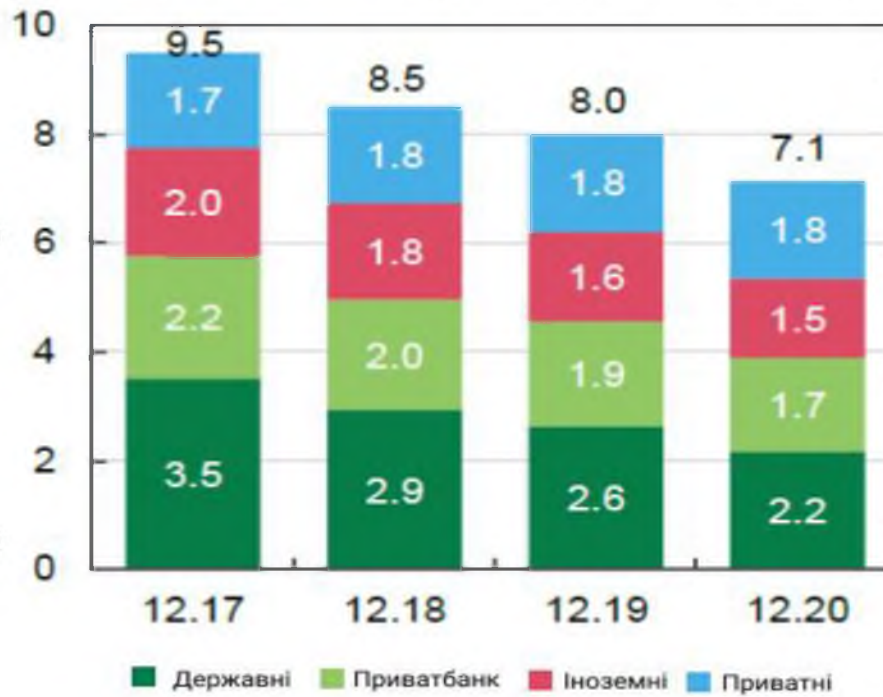

Рис. 2.6. Кількість структурних підрозділів банків, тис. од. на період з 2017

по 2020 рік.

В 2017-го року рівень кількістність структурних підрозділів державних банків знизився до 2.2 тисяч одиниць, що спричинене кількістним зростанням приватних та інших банків.

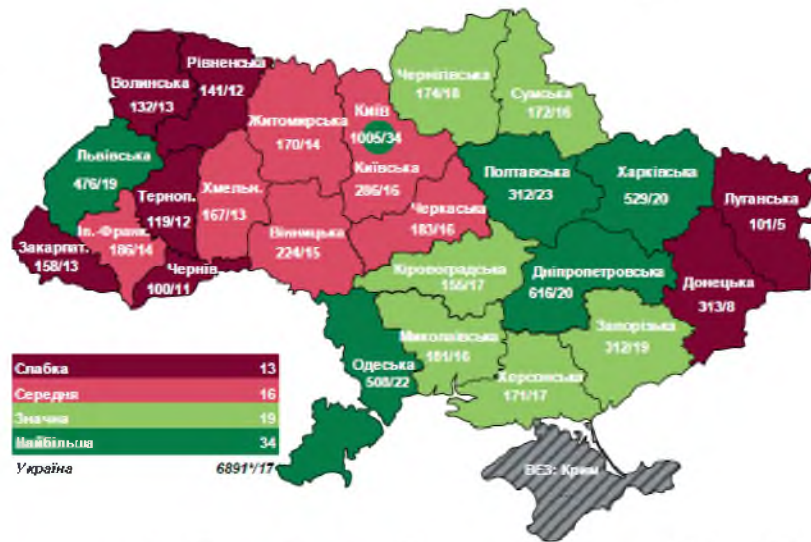

Рис. 2.7. Діючі структурні підрозділи банків в окремих регіонах на 01.07.20

од./од. на 100 тис. населення

у II кварталі звільнено загалом 1.4 тис. працівників, найбільше скорочували персонал державні та іноземні банки. При цьому приватні банки найняли майже 1.7 тис. осіб.

Рис. 2.8. Облікова чисельність штатних працівників банків, тис. осіб.

Облікова чисельність працівників банків знизилася з 2017-го року на 3% у державному секторі, що спричинене автоматизацією надання послуг у різних сферах банкінгу.

Рис.2.9. Кількість активних платіжних карток за групами банків, млн. од.

За цими даними чітко видно значну долю видачі активних платіжних карток у Приватбанку, що становить станом на 2020 рік 22,6 млн. одиниць, що значно перевищує державні банки, приватні та інші.

Згідно з динамікою росту можна чітко бачити зростання кількості активних платіжних карток приватних банків з 2017 року 2,4 млн. од. Та вже станом на 2020 рік 5,8 млн од. Це дає більш конкурентне середовище для Приват банку та інших іноземних банків.

У II кварталі банки значно наростили мережу POS-терміналів. Такий приріст відбувся завдяки Приватбанку (+16.2 тис.) та іноземним банкам (+4.7 тис. терміналів). Кількість банкоматів скоротилася в усіх груп: за квартал банки вилучили з мережі 198 банкоматів.

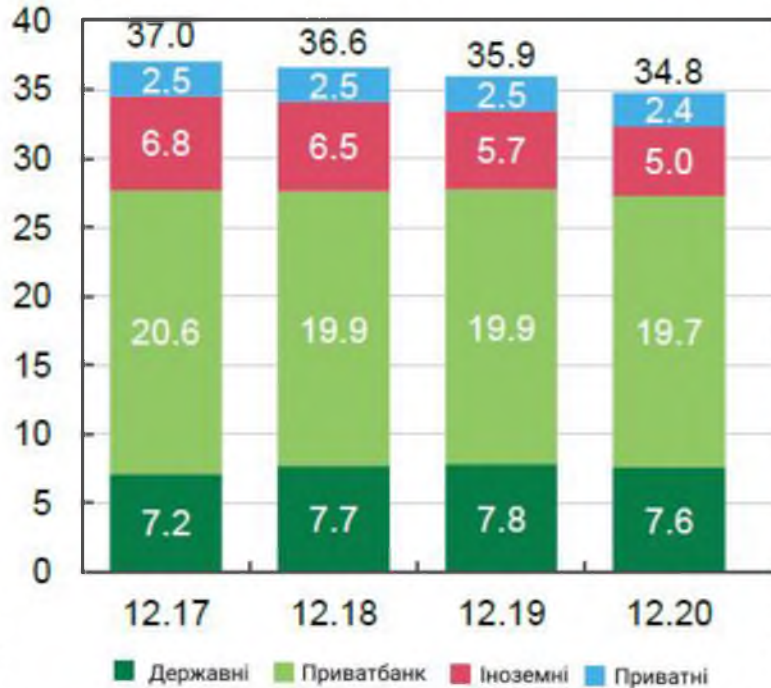

Рис. 2.10. Кількість банкоматів банків, тис. од.

За даними кількості банків чітко видно, великих коливань кількості банкоматів не спостерігається, однак можна помітити стрімке зниження банкоматів іноземних банків та абсолютну більшість у цьому секторі Приватбанку.

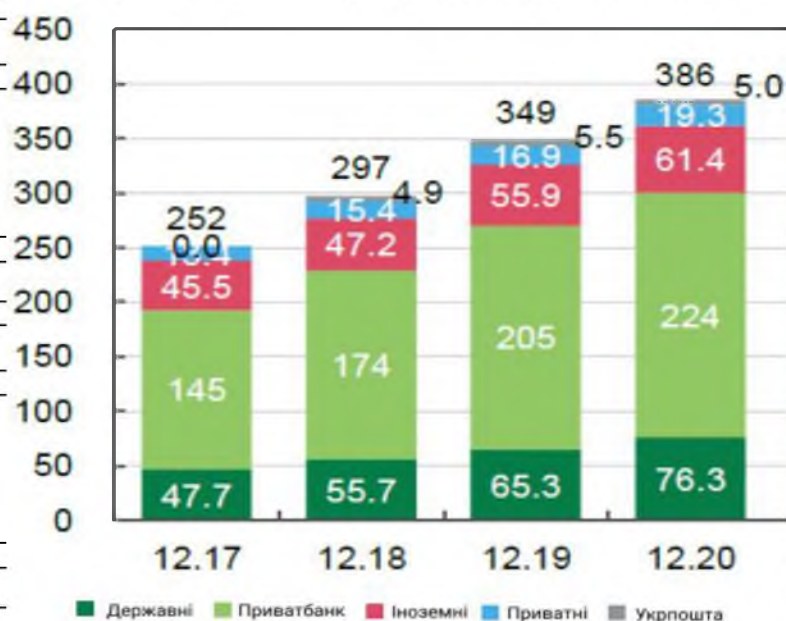

Рис. 2.11. Кількість платежів терміналів, тис. од.

Згідно з даними НБУ кількість платежів терміналів значно зростає з 2017 по 2020 роки. Загалом найбільша кількість платежів терміналів залишається у Приватбанку 224 тис. од. та найнижче у Укрпошти 5 тис. од.

Таблиця 2.2

Основні показники банківського сектору України

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Кількість діючих банків	145	117	96	82	77	75	73
Загальні балансові показники (млрд. грн)							
Загальні активи	1477	1571	1737	1840	1911	1982	2206
У т.ч. в іноземній валюті	667	800	788	755	779	713	746
Чисті активи	1290	1254	1256	1334	1360	1493	1823
У т.ч. в іноземній валюті	565	582	519	507	495	492	585
Валові кредити суб'єктам господарювання	820	831	847	864	919	822	749
У т.ч. в іноземній валюті	400	492	437	428	460	381	332
Чисті кредити суб'єктам господарювання	710	614	477	451	472	415	432
Валові кредити фіз. особам	208	176	157	171	197	207	200
У т.ч. в іноземній валюті	101	97	83	68	61	38	31
Чисті кредити фіз. особам	144	96	76	92	114	146	149

Кошти суб'єктів господарювання	283	349	413	427	430	525	681
У т.ч. в іноземній валюті	114	141	177	163	150	191	233
Кошти фіз. осіб.	403	402	437	478	508	552	682
У т.ч. в іноземній валюті	214	215	239	244	241	238	285

Зміна (р/р, %)

Таблиця 2.3

Загальні активи	4.8%	6.4%	10.6%	5.9%	3.8%	3.7%	11.3%
Чисті активи	1.0%	-2.8%	0.2%	6.2%	1.9%	9.8%	22.1%
Валові кредити суб'єктам господарювання	12.8%	1.3%	2.0%	2.0%	6.3%	-10.6%	-8.8%
Валові кредити фізичним особам	10.3%	-15.7%	-10.4%	8.5%	15.3%	5.0%	-3.5%
Кошти суб'єктів господарювання	9.5%	23.5%	18.2%	3.4%	0.8%	22.1%	29.7%
Кошти фізичним особам	-8.9%	-0.3%	8.7%	9.4%	6.3%	8.6%	23.5%

Рівень проникнення (%)

Таблиця 2.4

Валові кредити суб'єктам госп/ВВП	51.7%	41.8%	35.8%	29.0%	25.8%	20.7%	17.9%
Чисті кредити суб'єктам госп/ВВП	44.7%	30.9%	20.0%	15.1%	13.3%	10.4%	10.3%
Валові кредити фізичним особам/ВВП	13.1%	8.8%	6.6%	5.7%	5.5%	5.2%	4.8%
Чисті кредити фізичним особам/ВВП	9.1%	4.8%	3.2%	3.1%	3.2%	3.6%	3.5%
Кошти суб'єктів господарювання/ВВП	17.8%	17.6%	17.3%	14.3%	12.1%	13.2%	16.2%
Кошти фізичних осіб/ВВП	25.4%	20.2%	18.3%	16.0%	14.3%	13.9%	16.3%

Фінансові результати (млрд грн)

Чисті процентні доходи	52.2	39.1	44.2	53.0	73.0	78.9	84.8
Чисті комісійні доходи	23.1	22.6	24.2	27.5	37.8	44.0	46.5
Відрахування в резерви	84.4	114.5	198.3	49.2	23.8	10.7	31.0
Чистий прибуток/збиток	-33.1	-66.6	-159.4	-26.5	22.3	58.4	39.7

Довідково у грошовому еквіваленті

Гривень/долар США (середнє за період)	11.89	21.84	25.55	26.60	27.20	25.85	26.96
Гривень/долар США (на кінець періоду)	15.77	24.00	27.19	28.07	27.69	28.69	28.27
Гривень/євро (середнє за період)	15.72	24.26	28.29	28.29	32.14	28.95	30.79
Гривень/євро (на кінець періоду)	19.23	26.22	28.42	28.42	31.71	26.42	34.74

2.2 Аналіз міжбанківських розрахунків, що здійснювалися через систему електронних платежів НБУ

Одним із основних завдань Національного банку є забезпечення стабільної та надійної роботи СЕП, розвиток та вдосконалення системи, а також особлива увага до впровадження нових механізмів та інструментів для задоволення потреб української банківської системи та стабільної роботи у період оцінки СЕП працюватиме в режимі 23/7. Члени СЕП можуть здійснювати міжбанківські перекази з 01:00 до 24:00. Перехід на новий банківський день (з 00:00 до 01:00) спричинить технічний збій у системі.

Раніше СЕП приймав міжбанківські платежі у будні з 8.30 до 19.00, але не працював у святкові та вихідні дні. Зокрема, він обмежує технологію, що дозволяє включати або відключати учасників СЕП, а також забезпечувати безперечне списання або арешт грошових коштів. Ведеться робота з перетворення СЕП на новий формат повідомлень, що відповідає міжнародному стандарту ISO 20022, із залученням експертів SWIFT. [44]

Основна та єдина функція СЕП – забезпечення міжбанківських переказів через кореспондентські рахунки фіксованих банків-резидентів у Національному банку з використанням електронних засобів прийому, обробки, передачі та замісту інформації у файльовому режимі або в режимі реального часу.

СЕП здійснює розрахунки між українськими банками від імені клієнтів банку або на підставі зобов'язань банків та інших учасників системи. [45]

Рис 2.12 Загальна кількість платежів, здійснених в Україні в 2020 році за прямими кореспондентськими рахунками банків та кореспондентськими рахунками банків у НБУ

У 2020 році СЕП було оброблено 385,3 млн початкових платежів на суму 44,8 трлн грн, що на 0,4 % більше за кількістю та 38,1 % за сумою, ніж у

посередньому році. Загалом, у СЕП в 2020 році щодобово в середньому оброблялось 1,5 млн платежів на суму 178,6 млрд грн.

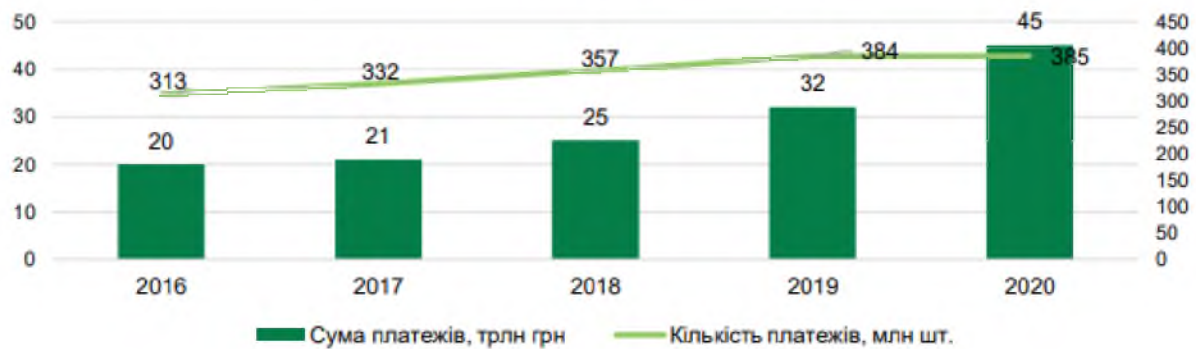

Рис 2.13 Загальний обсяг платежів, оброблених у СЕП у 2016-2020 роках (Питома вага) платежів, здійснених 20 найбільшими учасниками СЕП (з 76 учасників станом на 01.01.2021), становила за кількістю 90,7% та за сумою 88,9% усіх платежів у СЕП. П'ять найбільших учасників СЕП у 2020 році здійснили 66,2% від кількості та 51,9% від суми усіх платежів у СЕП. [46]

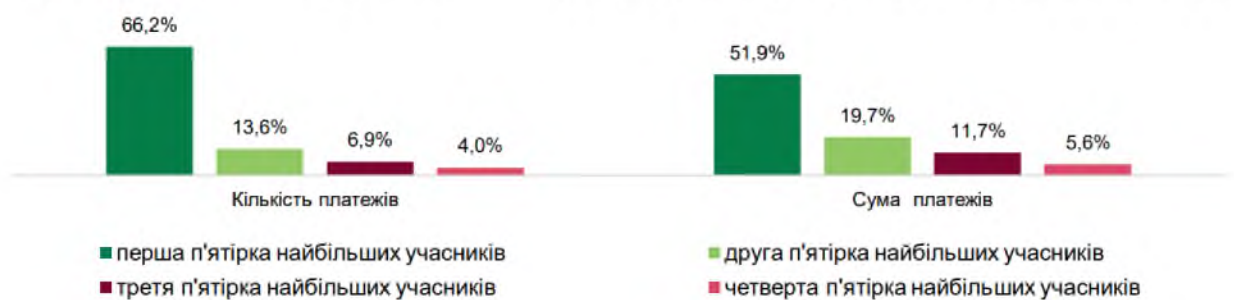

Рис 2.14 Розподіл операцій між п'ятірками найбільших учасників СЕП у 2020 році, %

До п'ятірки найбільших учасників СЕП (за сумою платежів) у 2020 році увійшли:

- Національний банк (25,9% від суми платежів)
- Державна казначейська служба України (7,4% від суми платежів)
- АТ КБ "ПРИВАТБАНК" (7,1% від суми платежів)
- АТ "Ощадбанк" (6,0% від суми платежів)
- АТ "Райффайзен Банк Аваль" (5,5% від суми платежів)

Загальна частка операцій, здійснених системно важливими банками в СЕП у 2020 році, становила 80% від кількості та 44,4% від суми платежів. [47]

За кількістю платежів

За сумою платежів

Рис 2.15. Розподіл операцій між учасниками СЕП, які є системно важливими банками, у 2020 році, %

Обсяг платежів, оброблених у СЕП для інших інфраструктур фінансового ринку у 2020 році, був не суттєвим. Так, питома вага платежів, оброблених у СЕП та пов'язаних із розрахунками за цінні папери, становила 0,01% від кількості та 0,79% від суми всіх платежів у СЕП. [48]

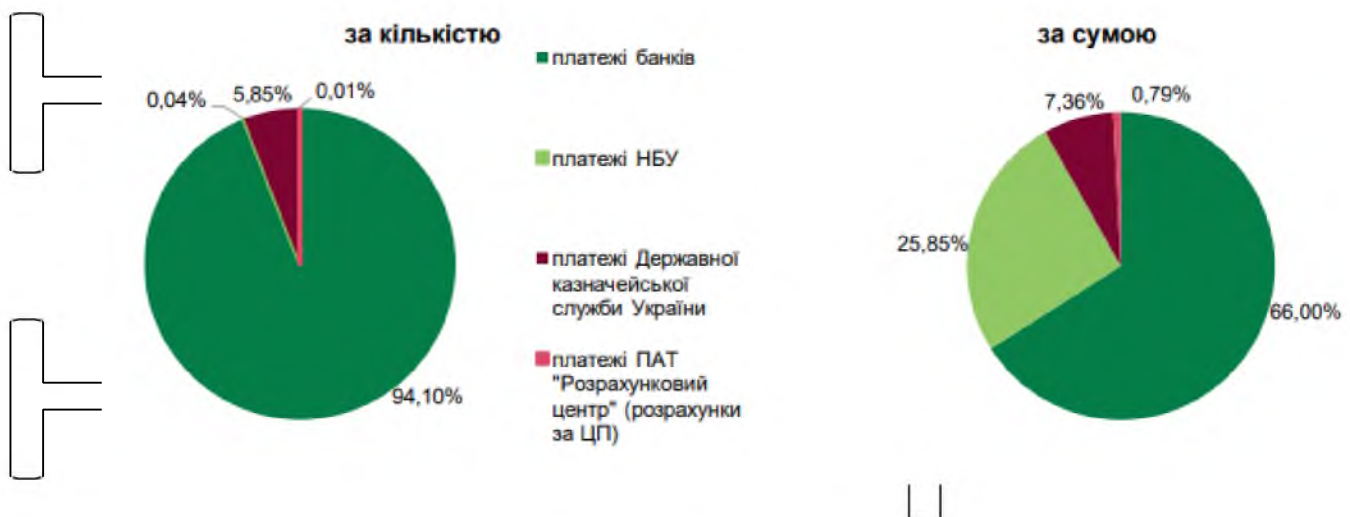

Рис 2.16. Обсяг платежів, оброблених у СЕП, у тому числі для інших інфраструктур фінансового ринку у 2020 році, %

СЕП належить до системи валових розрахунків у режимі реального часу. СЕП дає змогу відправляти платежі в одному з двох режимів реального часу

і файлового. У режимі реального часу кошти потрапляють на рахунок банку-отримувача миттєво; у файлового режимі час проходження платежу від банку-відправника до банку-отримувача в середньому становить від 10 до 20 хвилин.

Інформація щодо відповідності СЕП кожному принципу, установленому міжнародними стандартами оверсайта. [49]

Принцип 1 Правова основа

Платіжна організація платіжної системи повинна мати чітку, перевірену, прозору та правову основу для кожного аспекту своєї діяльності. Якщо цю проблему не вирішити, це може призвести до ризиків і негативно вплинути на її ефективність у всіх юрисдикціях, цей суб'єкт є платіжною системою, а її учасники СЕП здійснюють діяльність відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», нормативно-правового та адміністративного законодавства про Національну банківську діяльність та технічної документації.

Найважливіші питання функціонування платіжної системи, особливо організаційна структура, умови участі, процедури оплати, процедури подачі заявок та вимоги до платіжних документів, які використовуються в платіжній системі, операційні процедури СЕП, екстрені операції, СЕП та захист інформації для забезпечення безперервної роботи системи загалом вирішені на поточний час. Враховуючи організаційні деталі роботи СЕП, кредитний ризик і ризик ліквідності мінімізуються. Питання ліквідації банкрутства та управління заставами учасників СЕП в основному стосуються політики фінансових ризиків Національного банку як платіжної організації СЕП.

Принцип 2 Менеджмент

Платіжні установи мають чіткі та прозорі системи управління для забезпечення безпеки та ефективності платіжної системи, підтримки стабільності фінансової системи та інших державних інтересів, досягнення цілей зацікавлених сторін. Згідно з Законом України щодо українських платіжних систем та грошових переказів Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів»

Визначаючи загальну мету Національного банку як платіжної установи в Законі України «Про платіжні системи та переказ коштів» безперечно полягає бути безперечною, надійною та ефективною платіжною системою, розвивати створену ним платіжну систему. [50]

Правила уточнюють мету СЕП для забезпечення переказу українських коштів між банками в національній валюті через довірчий рахунок банку-резидента, відкритий у Національному банку, та рахунок інших установ, які беруть участь у СЕП. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року передбачає впровадження нового покоління СЕП НБУ- СЕП - 4.

Цілями та завданнями модернізації СЕП є комплексний план розвитку фінансової галузі України до 2020 року, стратегія розвитку фінансової галузі України до 2025 року та документ «Національна система електронних платежів Банк України» (код СЕП - 4).

Основні принципи побудови та проєктів «Розвиток платіжної інфраструктури України на основі міжнародного стандарту ISO 20022».

Принцип 3 Інтегрована система управління ризиками в платіжній системі

Розрахункова установа повинна створити стабільну систему управління ризиками у своїй системі розрахунків для комплексного управління правовими ризиками, кредитними ризиками, ризиками ліквідності, операційними ризиками та іншими ризиками.

Управління ризиками СЕП є невід'ємною частиною загальної системи управління ризиками Національного банку. Документом, що визначає концептуальну основу системи управління ризиками Національного банку як платіжної організації, є Положення про СУР відповідно до нормативно-правових актів СУР про профіль ризиків Національного банку як платіжної установи СЕП складається з фінансових та нефінансових ризиків. При цьому міжнародні нормативні стандарти, запроваджені Положенням № 755, підкреслюють такі основні ризики системно важливих платіжних систем:

Національний банк забезпечує безперервну роботу інформаційної системи для мінімізації операційних ризиків, які можуть супроводжувати неспроможність окремих учасників СЕП здійснювати міжбанківські розрахунки на всій території України встановлюючи вимоги та розробляючи комплексний план забезпечення продовження роботи банку та його філій у надзвичайних ситуаціях та організації роботи в СЕП.

Принцип 4 Управління кредитним ризиком платіжної системи

Це більше підходить для платіжних систем, де учасники платіжної системи або інші особи, які мають договірні відносини з платіжною організацією, стикаються з кредитним ризиком. Розрахункова палата має кількісно оцінювати, контролювати та керувати кредитним ризиком, з яким стикаються учасники платіжної системи чи іншими учасниками, а також кредитним ризиком, що виникає в результаті платежів, клірингу та розрахунків.

Платіжні установи повинні підтримувати достатні фінансові ресурси для покриття кредитного ризику кожного учасника платіжної системи. Відповідно до Положення № 755 кредитний ризик визначається, як ризик учасника платіжної системи або іншої організації, яка має договірні відносини з платіжною системою, що у будь-який момент або в майбутньому фінансові зобов'язання платіжної системи не можуть бути повністю виконані. Платіжні системи можуть створювати поточний кредитний ризик або потенційний майбутній кредитний ризик.

Національний банк працює над вдосконаленням СЕП та наближенням її до міжнародних стандартів шляхом впровадження відповідної версії СЕП. Наразі існує версія СЕП-3. Національною системою електронних міжбанківських платежів наступного покоління буде версія СЕП-4. Після впровадження СЕП-4 наступним перспективним напрямком розвитку може стати впровадження, зокрема, нових технологій безготівкових розрахунків.

Водночас система базується на потребах української платіжної інфраструктури, потребує підкріплення відповідними нормативними актами

та має бути розроблена, як окремий проєкт (подальша версія СЕН). Як платіжна установа, Департамент управління ризиками відповідає за загальне управління фінансовими ризиками Національного банку. Відповідно до концепції «три лінії оборони», це «друга лінія оборони» в процесі управління фінансовими ризиками.

Принцип 5 Правила платіжної системи

Підходить для платіжних систем, які потребують забезпечення для управління кредитним ризиком і кредитним ризиком учасників платіжної системи. Клірингові установи повинні приймати в заставу активи з низьким кредитним ризиком, ризиком ліквідності та ринковим ризиком. Клірингові установи повинні встановити і дотримуватися консервативних методів дисконтування витрат на заставу та лімітів.

Принцип 7 Управління ризиком ліквідності в платіжних системах

Ризики ліквідності необхідно ефективно оцінювати, відстежувати та керувати.

Розрахункова палата зобов'язана забезпечити виконання своїх зобов'язань принаймні за один робочий день за різних потенційних стресових сценаріїв, включаючи, але не обмежуючись, невиконання зобов'язань прямими та непрямыми учасниками, але потрібно підтримувати достатню кількість ліквідних активів у всіх валютах.

Принцип 8 Остаточність розрахування через платіжну систему

Платіжна установа повинна забезпечити припинення дії платіжної системи до кінця дати початку. Платіжні агентства повинні гарантувати, що остаточні платежі здійснюються в режимі реального часу або в межах дати транзакції. Згідно зі статтею 30 (30.1) Закону України про платіжну систему та грошові перекази переказ вважається завершеним з цього моменту. Відповідно до Інструкції №320, розділу 2, розділу 4, абзацу 8, міжбанківські електронні платіжні документи прийняті СЕП, є безвідкличними і будуть виконуватися в СЕП з моменту відображення суми на технічному рахунку. Тому через характер організації СЕП платежі, прийняті системою, є безвідкличними.

При цьому більшість операцій СЕП виконується у файлового режимі. Таким чином, протягом 2020 року 99,5% платежів здійснюватиметься у файлового режимі. Розподіл платежів між режимами роботи у 2020 році такий: 49,4% всіх платежів СЕП обробляються у файлового режимі, а 50,6% – в режимі реального часу.

Принцип 9 Організація розрахунків готівкою в платіжній системі

Якщо це відповідає українському законодавству, платіжна установа повинна здійснювати оплату коштами, які перераховані на рахунок центрального банку. Коли платіжні установи використовують для здійснення платежів кошти, розміщені на рахунках за межами центрального банку, вони повинні мінімізувати та керувати кредитними ризиками та ризиками ліквідності, які виникають внаслідок співпраці з платіжними банками та самооплати.

Розрахункові банки СЕП працюють по всій країні. Розрахунок здійснюється на довірений рахунок, відкритий Національним банком. Грошові перекази здійснюються в національній валюті України.

Протягом робочого дня СЕП підтримуватиме поточний стан вашого технічного рахунку в режимі реального часу. Оплата та розрахунок буде здійснюватися лише в межах поточної вартості технічного рахунку банку. Учасники мають всю необхідну інформацію для прогнозування ліквідності. Тому учасники СЕП використовуватимуть лише ті кошти, які фактично є на їхніх рахунках.

Принцип 12 Обмін активами в платіжних системах

Застосовується до платіжних систем, які здійснюють розрахунки за двома взаємозалежними зобов'язаннями.

Платіжна організація повинна звести до мінімуму ризик втрати основної суми операції, здійснення остаточного розрахунку за одним зобов'язанням лише після платежу за іншим.

Платежі, пов'язані з СЕП за розрахунки за державними цінними паперами, зазвичай здійснюються в режимі повного розрахунку.

Якщо платіж пройде успішно, програмне та апаратне забезпечення розблокує захист, доки платіж не буде здійснено за допомогою облікового запису нового власника, якщо транзакція не буде оплачена, вона буде розблокована та повернена на рахунок продавця.

Принцип 13 Правила та процедури порушень з боку учасників платіжної системи

Платіжним організаціям необхідно встановити ефективні та чітко визначені процедури та розпорядок дій у разі невиконаних зобов'язань учасників платіжної системи. Ці правила та процедури забезпечують, як своєчасне вжиття платіжними організаціями заходів щодо обмеження втрат та вирішення проблем з ліквідністю з метою продовження виконання своїх зобов'язань за платіжною системою.

Інтервал часу між сплатою СЕП отриманням та обробкою технічної інформації визначається технічним регламентом СЕП. Учасники СЕП можуть перераховувати кошти через платіжну систему за умови дотримання ними правил та нормативних вимог національного банку, який керує операціями СЕП. Наказ №320 визначає причину створення міжбанківського електронного розрахункового ваучера та його детальну інформацію. Учасники СЕП несуть відповідальність за недостовірність інформації, що міститься в реквізитах електронного документа. Схвалені електронною системою міжбанківські електронні платіжні документи діють в СЕП з моменту відображення суми на технічному рахунку учасника СЕП. Однак це несправність або аварійна ситуація.

Розрахункова інформація автоматично надається учасникам СЕП шляхом подання технологічних документів наприкінці робочого дня банку та робочого дня банку. Перший платіж можна здійснити лише в межах поточної вартості рахунку банківського агента. Засоби СЕП не надають доручення на виконання початкових платежів, які учасники системи не можуть здійснити через відсутність коштів на рахунках.

Принцип 15. Загальне управління комерційними ризиками платіжних систем

Підходить для платіжних систем, які стикаються з загальними комерційними ризиками.

Платіжні установи повинні виявляти, контролювати та керувати загальними ризиками, а також підтримувати достатнє ліквідне фінансування власного капіталу для компенсації будь-яких втрат, які можуть бути спричинені підприємницькою діяльністю, щоб забезпечити безперервне надання ключових послуг платіжної системи, відновлення чи упорядковане закриття платежів системи.

До загальних комерційних ризиків не належать ризики, пов'язані з невиконанням зобов'язань учасників платіжної системи або інших організацій, які мають фінансові зобов'язання перед платіжними організаціями. Згідно з правилами, цей ризик притаманний СЕП. Водночас, як показує аналіз документів Нацбанку, цим ризиком не керують.

За інформацією Департаменту фінансового контролю, звіт про доходи від банківських продуктів, який подає Національний банк, розраховується БП та БП груп, що складається щомісяця. Питання про можливість зміни тарифів БП залежить від результатів щорічного аналізу фактичних витрат, пов'язаних з діяльністю структурного підрозділу власників БП у звітному році порівняно з попереднім роком або роком, у якому встановлювалися тарифи на відповідний період.

Крім того, є намір запровадити новий БП і встановити на нього тарифи, власник зв'язується з ДФК за встановленими процедурами. Слід зазначити, що формування тарифів на послуги СЕП має значне соціальне значення.

Звіт про результати аналізу надходжень від послуг СЕП є вступом до всіх матеріалів для аналізу доходів БП, які подаються Національним банком на засіданні Бюджетного комітету Національного банку один-два рази на рік, із зазначенням аналіз кожної групи БП. Обсяг витрат СЕП визначається при

розрахунку ціни послуги та зміні тарифу на послуги СЕП та подачі відповідного матеріалу до Бюджетного комітету Національного банку.

Принцип 16 Управління депозитними та інвестиційними ризиками в платіжних системах

Застосовується до платіжної системи, її платіжна організація інвестує або передає свої фінансові ресурси та активи учасників платіжної системи або передає іншим юридичним особам.

Платіжна установа повинна забезпечити безпеку власного майна та майна учасників, переданого їй, а також мінімізувати ризик втрати або несвочасного доступу до них. Платіжні установи повинні інвестувати у фінансові інструменти з мінімальним кредитним, ринковим ризиком та ризиком ліквідності. Вважається, що депозитні та інвестиційні ризики не стосуються СЕП НБУ.

Як платіжна установа СЕП, Національний банк не інвестує у свої фінансові активи або платіжні інструменти, а також не передає їх на відповідальне зберігання іншим юридичним особам. Таким чином, СЕП не генеруватиме депозитних та інвестиційних ризиків.

Принцип 17 Управління операційними ризиками платіжної системи

Платіжна організація повинна визначити всі наявні внутрішні та зовнішні причини операційного ризику та використовувати відповідні системи, політики, процедури та заходи контролю. Побудова платіжної системи повинна забезпечувати високий ступінь безпеки, операційну надійність і достатню ємність.

Управління безперервністю платіжної системи має бути зосереджено на оперативному відновленні діяльності та виконання платіжними організаціями своїх зобов'язань навіть у важких надзвичайних ситуаціях. Нумеруйте за правилами. Збій, втрата або витік інформації, шахрайство або неправильне управління через зовнішні події можуть призвести до скорочення, погіршення або призупинення послуг, що надаються платіжною системою.

Управління операційним ризиком є частиною загальної системи управління ризиками Національного банку та фіксується у формі нормативно-правових та адміністративних законів.

Принцип 18. Умови входу та участі в платіжній системі

Платіжні організації повинні забезпечити рівний і відкритий доступ до платіжної системи, а також розробити відкриті, об'єктивні та ризиковані стандарти для платіжних систем-учасників. Коло учасників СЕП визначено статтею 11 Закону України. Учасники СЕП є розрахунковими центрами, які надають послуги для приватних банків, казначейські послуги України та контракти на фінансовому ринку. Критеріями та умовами участі в платіжній системі є Закон України «Про українську платіжну систему та перекази коштів», Правила, Інструкції №320, Положення №829.

Учасники СЕП можуть користуватися послугами платіжної системи рівноправно та відкрито. СЕП не бере опосередкованої участі. Умови участі в СЕП обмежені учасниками та є розумними з точки зору управління ризиками. Положенням № 829 визначено, що Національний банк має право регулярно та виключно перевіряти стан інформаційної безпеки учасників СЕП із застосуванням заходів захисту інформації Національний банк.

Принцип 19 Беріть участь у багаторівневій структурі платіжної системи
Не відноситься до платіжної системи, яка забезпечує багаторівневу структуру участі. Платіжним організаціям необхідно виявляти, контролювати та керувати основними ризиками, що виникають із багаторівневої структури участі.

Принцип 21 Ефективність та результативність платіжних систем

Для платіжних організацій із системно важливими платіжними системами ефективність відповідають вимогам учасників та їхніх ринків, що підтверджує надійне та ефективне функціонування та розвиток. Платежі, які обробляє СЕП у 2019 році, перевищують 8,8 ВВП України, що є важливим показником ролі СЕП в економіці країни.

Принцип 22 Стандарти та процедури передачі інформації в платіжних системах.

Для платіжних систем, які працюють лише всередині країни, цей принцип рекомендований, але не обов'язковий. Платіжні організації повинні застосовувати міжнародні стандарти передачі інформації або, принаймні, забезпечувати сумісність для покращення платежів, клірингу, розрахунків та обліку операцій. У 2019 році з метою розвитку українського платіжного ринку на основі міжнародного стандарту Національний банк запровадив ISO 13616 та розпочав впровадження СЕП НБУ за міжнародним стандартом ISO 20022.

2.3 Організаційні особливості міжбанківських розрахунків в Київській обласній філії АКБ «Укрсоцбанк» через систему електронних платежів НБУ

КОФ АКБ «Укрсоцбанк» є незалежною банківською установою з власною МФО та входить до переліку учасників електронних платежів. Є незалежним офіційним членом СЕП.

Українські правила міжбанківських платежів базуються на правовій базі банківської діяльності та нагляду НБУ, які сформульовані відповідно до вимог Закону про банківську діяльність. На цьому принципі ґрунтується Положення «Про міжбанківських переказів у національній валюті України». [31]

Крім того, учасники обчислювальної техніки керуються внутрішніми положеннями платіжної системи з урахуванням технічних можливостей та особливостей обчислювальної техніки виконання розрахунків. Наприклад, модель обліку міжбанківських та внутрішньобанківських переказів АКБ «Укрсоцбанк» визначається правилами щодо внутрішньобанківської платіжної системи АКБ «Укрсоцбанк».

Відповідно до цього положення, АКБ «Укрсоцбанк» підпише договір з НБУ на надання інформаційно-платіжних послуг та використання методів шифрування захисту інформації в інформаційно-комп'ютерних мережах для роботи з СЕП.

Згідно з умовами договору, НБУ забезпечить банк необхідними програмно-технічними комплексами, такими як СЕП, телекомунікаційне програмне забезпечення, апаратно-програмні засоби захисту інформації.

Передумовами для включення банків до довідника банків-учасників СЕП є організація, функції та технічна підготовка операцій банку. Наприклад, включення до довідника українських банківських установ, підписання необхідних договорів з НБУ, підключення електронної пошти, наявність необхідного захисту інформації, підготовка через систему СЕП тощо.

Потім банк подає заяву до компетентного органу місцевого національного банку, включаючи назву банку, код, електронний ідентифікатор, код валюти, модель обслуговування рахунку інтегрованого агента та дату підключення. Банківський переказ на СЕП. Якщо вам потрібно включити філію до довідника учасника СЕП, заявка має надійти від банку, якому належить відділення.

Якщо учасник СЕП порушує вимоги щодо захисту банківської інформації, Національний банк призупиняє або виключає з учасників СЕП. Надалі учасники СЕП можуть продовжувати роботу лише після того, як проведеться службове розслідування НБУ та усунеться їхні недоліки.

Підставою для виключення банку з числа учасників СЕП є розірвання договору інформаційно-платіжного обслуговування між банком та НБУ у порядку, передбаченому чинним законодавством. Виключення учасників СЕП здійснюється шляхом виключення банку зі списку банків-учасників СЕП.

Якщо банк виключається з учасників СЕП, його технічна вартість має бути нульовою.

Операція зарахування коштів за коррахунок рахунку учасників СЕП-банку може здійснюватися лише після відкриття коррахунок рахунку РП (ЦРП). Через цей рахунок платежі здійснюються в файлової або електронній формі.

Обов'язкові реквізити, такі як ім'я, номер, дата, атрибути (дебет/кредит), сума, код, назва та рахунок платника, код банку платника, код, ім'я, рахунок одержувача, призначення платежу, ЕЦП тощо. Визначає ключове накладення ЕЦП, яке використовується для оплати, яке має містити детальну інформацію.

Відповідно до технології транзакцій СЕП, електронні квитанції рахунків-фактур повинні містити технічні деталі, зокрема опише часу обробки цього документа.

Єдиним джерелом електронних платіжних документів СЕП є система автоматизації банку (САБ). Вам необхідно забезпечити створення електронної накладної, коли всі необхідні реквізити заповнені. Виконується шляхом заповнення обов'язкових полів електронного рахунку-фактури та копіювання їх значень з паперового документа, за винятком обов'язкового поля «назва документу», яке заповнювалося не словом, а умовним числовим кодом.

КОФ «Укрсоцбанк» має рахунок незалежного технічного агента для філії в регіональній розрахунковій палаті (РРП). Облік грошових потоків АРМ-2 ведеться окремо для кожного відділення. Усі платежі будуть відображені на рахунку технічного агента головного агента. Згідно з СЕП, управління рахунками субагентів філій у головного банку здійснюється за допомогою автоматизованої системи. Головний офіс і відділення мають власний АРМ-3 СЕП, який здійснює обмін платіжними документами незалежно від інших банків.

Рахунок технічного коррахунку зберігається в РРП банків. Зміна ТКР є результатом платіжного документа із символом «дебет/кредит», що дорівнює 0 або 1 через СЕП. Платіжні документи з іншими характеристиками не впливають на технічний або фактичний коррахунок.

На початку робочого дня кожного банку РТК філії повинен дорівнювати 0, а в робочий день банку взяти щоденний залишок (різниця між початковими продажами і відповідними продажами).

Платежі, отримані від банку, та отримані платежі одразу відображаються в ТКР головного банку та ТКР філії-отримувача одночасно.

Укрсоцбанк має ліцензію Національного банку та може працювати в рамках СЕМП за відповідною моделлю.

Для отримання ліцензії банк надсилає до національного банку пакет документів національною мовою. Національні банки гарантують, що банки

організовані, функціонують і готові працювати за правильною моделлю в СЕМП.

У пакет документації входить: [52]

- Подати в банк запит на переказ для співпраці з СЕМП за відповідною моделлю, вказавши назву, версію та розробника використовуваного програмного забезпечення та системи захисту інформації.

- Три екземпляри правил транзакцій грошових переказів за моделлю обслуговування інтегрованого агентського рахунку банків і відділень. Це має бути затверджено адміністративним відділом банку та підписане головою ради директорів і відбитком банківської печатки.

- Серед семи моделей, які надають послуги з поточних рахунків, КОФ АКБ «Укрсоцбанк» обрав четверту модель.

- Четверта модель є розширенням першої моделі функція, робота цієї моделі заснована на концепції «віртуального регіону». Це трактується як умовне «поєднання» всіх банківських відділень та установ регіону. Модель охоплює всі сфери діяльності СЕМП за умови використання коштів із віртуальної банківської зони.

Відповідно до цієї моделі зарезервовано лише один обліковий запис агента, а також технічний коррахунок філії.

Перевага цієї моделі полягає в тому, що основний банк може перераховувати та використовувати цю модель. Працюйте в цьому процесі один за іншим, а не над кожною гілкою. Ще одна перевага цієї моделі полягає в тому, що рахунки агентів можна консолідувати для всіх відділень, незалежно від місця розташування.

Недоліком цієї моделі є те, що головний банк не може контролювати кожну транзакцію і може лише обмежувати загальну суму платежу через обмеження. Зі збільшенням кількості філій ускладнюється процес централізованого управління ресурсами, що збільшує час реагування системи на інформацію та зворотний зв'язок, що надається у вигляді керуючої інформації. [53]

Київське відділення готує документ типу А, що містить перший платіжний пакет, а ОДБ надсилає сформований документ на АРМ-3 відділення. АРМ-3 перевіряє вимоги СЕП, і якщо всі умови виконуються, посилка надсилається до Київської РРП електронною поштою. АРМ-2 РРП працює в циклічному режимі.

Торговий цикл складається з двох частин.

- отримання,
- відправлення

У режимі прийому АРМ-2 він отримує та перевіряє платіжний пакет у файлі А та видає квитанцію у файлі Т. У режимі відправлення платіжних документів, отриманих АРМ-2 у попередньому циклі, адресатом та одержувачем файлу типу «В». КОФ АКБ «Укрсоцбанк» повідомляють Київську РРП про те, що документ S отримано.

Коли центральний банк надсилає платіж до відділення, весь процес відбувається таким же чином.

Тепер розглянемо взаємодію між КОФ АКБ «Укрсоцбанк» та комерційними банками.

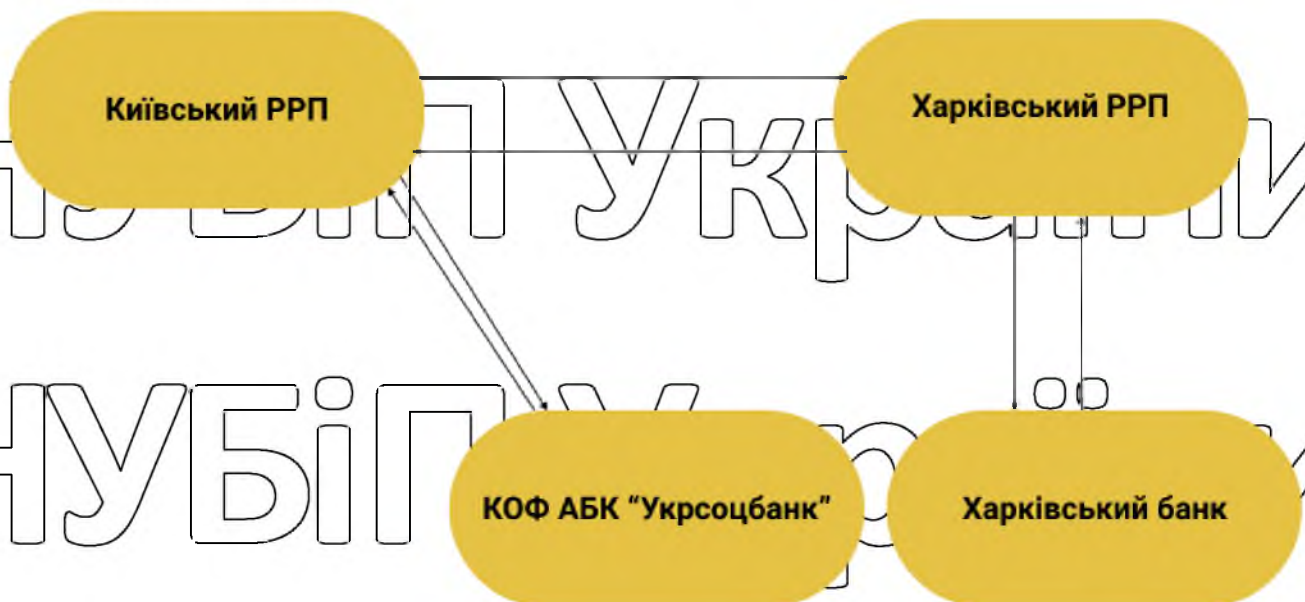

Рис. 2.17. Схема міжбанківських розрахунків КОФ АКБ «Укрсоцбанк» з банками.

У цьому випадку файл розгалуження А надсилає його до Київського РРП. ARM-2 РРП отримує платіжні пакети, перевіряє їх і видає квитанцію у

файлі Т. На наступному етапі РРП сформує міжрегіональний платіжний пакет

у вигляді документа С. Цей пакет містить документацію для всіх банків регіону.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБАНКІВСЬКОГО ПЕРЕКАЗУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

3.1 Вдосконалення платіжної системи України нового покоління

Система міжбанківських електронних платежів Національного банку України продовжує розвиватись та ще більш вдосконалюватись. Зростає рівень захисту даних та надійності системи, програмні системи криптографування заміщуються апаратними засобами захисту, створюються прийоми перехресного захисту електронних платежів – накладання “електронного підпису” на документі різними виконавцями і т.ін. [55]

Система електронних міжбанківських розрахунків Національного банку України експлуатується з 1993 року і загалом задовільняє вимоги, які були висунуті, банківської системи України на даний момент.

Проте існуюча система, зважаючи на ряд об'єктивних причин, розроблена на основі технічного та системного програмного забезпечення, що не відповідає стандартам сучасного світу щодо систем цього класу, та не може забезпечити достатню надійність, ефективність та рівень інформаційної безпеки.

Враховуючи наведену вище ситуацію, засновники СЕП готуються до запуску системи електронних міжбанківських переказів нового покоління Національного банку України та готують нову редакцію директиви "Про міжбанківські розрахунки в Україні". [56]

Запровадження платіжної системи нового покоління та дата введення в дію цього документа було заплановано на перше півріччя 2009 року.

Основні особливості нової платіжної системи:

- Програмне забезпечення системи розроблено на основах мови програмування четвертого покоління, нинішніх методів і технологій, орієнтоване на обробку та зберігання інформації в захищеному середовищі та централізованій базі даних у відділенні НБУ;

система в цілому буде відповідати нинішнім нормам та умовам функціонування, і в той час буде збережена методика роботи в пакетному режимі (off-line) для банків, які не мають змоги використовувати нововведення зі збереженням строків виконання платежів;

- наявність інтерфейсу з усіма загальнодержавними електронними системами розрахунків, що працюватимуть на території України; [57]

- буде виконано резервування програмного, технічного, інформаційного забезпечення системи для підтримання її неперервного функціонування на випадок несподіваних аварійних та стихійних ситуацій різного характеру;

- безперестану буде проводитись покращення внутрішньо-банківських платіжних систем, їх об'єднання із системою електронних міжбанківських розрахунків.

СЕМП України як цілісна система, що базується як оргсистема. Вона призначена, щоб виконувати міжбанківські розрахунки в найбільш вигідній формі для конкретного користувача та для спостережень за кореспондентськими рахунками банківських установ України.

Основні складові української платіжної системи нового покоління:

- Головна книга Національного банку України, яка має прямо підтримуватися та керуватися інтегрованою банківською системою.

- Рахунки агентів комерційного банку є невіддільною частиною головної книги.

- Система моніторингу облікового запису (СМОЗ). Вона працює з інтегрованою банківською системою для управління агентами та іншими технічними і переказними рахунками, які тісно поєднані з міжбанківськими платежами.

- Система аварійних платежів (САП). За їх допомоги комерційні банки реалізують великі та термінові платежі.

- Традиційна СЕП як клірингово-платіжна система.

- Інші учасники розрахунків.

Функції сучасної електронної міжбанківської платіжної системи:

Система цілком створена на безпаперовій технології.

Кожна платіжна операція системи в точності відповідає платіжному документу, який був надісланий одержувачу (по типу системи «брутто»).

Ви не маєте можливості скасувати платіжну операцію в системі транзакція, ініційована відправником і затверджена до виконання в системі, не може бути скасована ніким.

У тому випадку, коли рахунок платника не списано, платіжна операція буде прийнята системою.

- Обмежень щодо суми транзакції немає.

Основні завдання системи:

- Адаптація до потреб економічних реформ і розвитку.

- Зменшення витрат часу на міжбанківські розрахунки.

- Прискорення готівкового потоку, особливо у великих кількостях.

- Зростання рівня безпеки міжбанківських платіжних систем.

Користувачами цієї системи є банківські установи, великими підрозділи НБУ та українські банки-нерезиденти.

Непрямими учасниками системи являються українські банківські установи та українські банки-нерезиденти, які виконують міжбанківські розрахунки в системі з допомогою одного з безпосередніх учасників. Система опрацьовує всі типи платіжних документів, а обміни між банками автоматизовані.

Загалом ефективність платіжної системи залежить від політики НБУ щодо збереження резервів та управління ризиками. Система надає НБУ широкий спектр централізованих методів управління платежами, основним інструментом яких є система моніторингу рахунків (СМР). Будівельно-монтажні операції беруть контрольну інформацію від уповноваженого персоналу та забезпечують платіжні організації іншими обчислювальними підсистемами. Механізми локального управління у всіх регіонах містять інформацію про будівельно-монтажні роботи.

Усі рахунки агентів комерційного банку та інші рахунки ідентифікуються як контрольовані. Національний банк України має шляхи підвищення ефективності використання обмежених залишків у платежів.

Зокрема, передбачає можливі механізми, як часткові резерви для розрахунків і переказу коштів між рахунками для підтримки ліквідності.

Функції системи моніторингу облікового запису:

- Централізоване ведення рахунків корпоративних агентів, що відображають агентські рахунки за операціями, здійсненими через екстрені платежі та клірингово-платіжні системи.

- Підтримання централізованого контролю та довідкові інформації для всієї платіжної системи.

- Надання корпораціям можливості керувати своїми філіями.

- Доступ інших підсистем до інформації, що зберігається під час будівельно-монтажних робіт.

- Довідничі функції.

Система екстрених платежів призначена для здійснення платіжних операцій в режимі онлайн на великих фінансових ринках, які працюють у кількох валютах через виїзні банки.

Клірингово-розрахункова система призначена для здійснення великої кількості особистих платежів за низькою ціною та протягом розумного періоду часу. Більшість операцій не є терміновими, а суми - середні. Для визначення чистого залишку потрібно провести залік СКР платіжного ваучера учасника.

Перш ніж здійснити великий платіж на ваш рахунок НБУ та запобігти затримок платежів, треба використати спосіб збалансування дійсності платежу та ризику. У той же час він надає учасникам обчислювальну ефективність і тимчасові позики. З цієї причини в СКР є механізм визначення вторинного часу для технічного обліку додаткових обмежень залежно від ступеня банкруства учасників розрахунків та інших можливостей виконання СКР та будівельно-монтажних робіт. [58]

Завдання конфігурації може бути виконане лише за умови докорінного вдосконалення технічної платформи, системи, програмної та комунікаційної інфраструктури, що використовується Національним банком України для потреб платіжної системи.

Нове покоління СЕП запрацює з 20 серпня 2022 року.

З 20 серпня 2022 року нове покоління електронної платіжної системи (СЕП) Національного банку України базується на міжнародних стандартах і відкриває ISO 20022 (що працює 24 години на добу, 7 днів на тиждень). Це дасть більше змог банкам та новому бізнесу, підвищить безпеку платежів.

"Осучаснення СЕП відповідно до міжнародного стандарту ISO 20022 дасть можливість модернізувати фінансову інфраструктуру, підвищити конкурентоспроможність України та сприятиме її інтеграції зі світовими ринками, що вже працюють за цим стандартом. Ми впевнені, що банківська

система здатна успішно та вчасно перейти на цей новий стандарт і зробити його затребуваним та зручним як для клієнтів, так і для банків", – сказав Голова Національного банку Олексій Шабан. Строки переходу СЕП визначені в постанові Правління Національного банку України від 16 вересня 2021 року № 93 "Про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України" (далі – Постанова № 93).

Постанова № 93 поширюється на банки України, Державну казначейську службу України, Національний депозитарій України тощо.

Зокрема, для злагодженого переходу на сучасний режим роботи учасники СЕП у зобов'язані:

- До 31 жовтня 2021 року приєднатись до виробувального стенду (починаючи з 1 квітня цього року), щоб повністю взаємодіяти з останнім тестом покоління СЕП.

- Внести положення щодо зміни та формування своїх систем автоматизації до 20 серпня 2022 року. [59,60]

3.2 Шляхи вирішення проблем захисту інформації та питань безпеки міжбанківських розрахунків в Україні

Що стосується інформаційних систем, то «безпека» - це здатність протистояти втраті власника або інформаційної системи, що може трапитись при різних впливах на неї. Перш за все, це доступність ресурсів, надійність системи проти помилок передачі даних і технічних проблем. Нині термін доволі збільшився та тепер це також означає безпеку програм, файлів та обладнання від спроб отримати несанкціонований доступ до інформації, обману і зловживання.

Безпека платіжних систем є однією з передумов національної економічної безпеки. [61]

Безпека платіжної системи та національна економічна безпека співвідносяться між собою в системі вищого порядку, тобто в системі нац. безпеки. Порушення роботи платіжних систем можуть завдати шкоди самій системі, загрожувати економічній системі країни і в кінцевому підсумку негативно вплинути на загальну ситуацію.

Система має належним чином реалізувати доступ до інформації щодо проведення платежу та дати можливість дізнатися про податки. Для цього потрібно ідентифікувати одержувача та платника, а сума платежу та інші перевірки не можуть бути змінені на жодній сторінці. Користувачі повинні бути захищені від несанкціонованого доступу.

Створити ряд заходів щодо інформаційної безпеки є дуже складним завданням. Щоб запобігти «надмірному захисту» автоматизованих банківських систем і мати можливість впроваджувати ефективні заходи захисту інформації, потрібно виокремити загрози та втрати, які вони несуть. [62]

Основними типами загроз для платіжних систем є:

- Несанкціонований доступ до системи, несанкціонована зміна або знищення інформації.
- Ненавмисна зміна або знищення інформації.

Недоставка або неправильна доставка інформації.

- Затримка обслуговування.

Загрози компрометації системи включають усі види несанкціонованого доступу, включаючи санкції за підроблений доступ, неправильне використання паролів та вірусні атаки. Підтримка обслуговування може призвести до втрат капіталу, і за рахунок капіталу люди втрачають довіру до своїх платіжних систем.

Загрози безпеці, такі як зловживання привілеями, є поширеними.

Зазвичай це робиться за допомогою стандартного програмного забезпечення, що працює у безкоштовному режимі. [63]

Усі види вірусних атак становлять серйозну загрозу.

Враховуючи основні загрози для платежів, легко визначити найбільш уразливі місця у системі. Наприклад, найуразливішим є персонал, який утримує платіжну систему та її користувачів, потім - прикладне програмне забезпечення та загальне програмне забезпечення на всіх етапах, включаючи операційне середовище та комунікаційні мережі. [64]

На етапі розробки система захисту формується як єдиний комплекс для протидії. Вони включають заходи:

- Юридичні: відповідальність за документи, які порушують закони, постанови та інші правила роботи з управління, а також правила оплати, які обробляються, зберігаються в системі.

- Морально-етичні: правила поведінки учасників та обслуговуючого персоналу.

- Адміністративно-управлінські: організаційні заходи, такі як функціональні процеси, системи обробки платіжної інформації, використання ресурсів і діяльність співробітників.

- Фізичного захисту: охорона техніки, приміщень.

- Технічні (апаратно-програмні та програмні) засоби захисту. Вони можуть бути незалежними або комбінованими з іншими методами для забезпечення

ідентифікації та аутентифікації користувачів, розподілу доступу та інших функцій захисту.

Система захисту СЕП НБУ розроблялась за технологіями та моделями обліку. Під час роботи СЕП вона безперервно аналізувалася та вдосконалювалася. СЕП також повинна мати нововаження та відповідати всім вимогам безпеки НБУ. [65]

Враховуючи завдання безпеки СЕП Банку, служби захисту інформації поділяються на два рівні: національні банки та регіональні розрахункові палати, за допомогою яких виконуються міжрегіональні та внутрішньорегіональні платежі. [66]

Система безпеки багаторівнева. Вона складається з високошвидкісного облікового запису, засобів надання зашифрованої інформації з різними рівнями доступу до інформації, а також набір технологій СЕП та технічного управління платежами. Управління забезпечується програмним забезпеченням усіх рівнів і це, у свою чергу, дозволяє співробітникам РРП і ЦРП, які обчислюють учасників, відстежувати послідовність платежів протягом та кінці дня.

Однак використання технології та контролю бухгалтерського обліку в СЕП недостатньо для забезпечення захисту від потенційних зловживань. Усі умови можуть виконуватись лише за допомогою програмного та апаратного шифрування банківської інформації. Насамперед, шифруватися можуть усі файли, передані на робочу станцію СЕП між відповідним платіжним пакетом, квитанцією та всіма іншими технічними файлами. СЕП безпечно обробляється апаратною або програмною інформацією і це забезпечує відповідність багатьом вимогам щодо інформації СЕП, зокрема: [67]

- закритість переданої інформації;
- цілісність;
- автентичність.

Апаратне забезпечення є основним засобом захисту інформації СЕП. Захист резервного копіювання СЕП – це програмне шифрування, яке реалізує той самий алгоритм шифрування. [68]

Транспортування, зберігання та використання захисної програми відповідають вимогам інформації про штамп «банку». Шифрування здійснюється в точці генерації ключів НБУ конкретного банку.

Під час шифрування банку зберігається зашифрований файл банківських платежів, а всі зашифровані та розшифровані платежі та розшифровані платежі зберігаються. Архівні файли використовуються для надання інформаційних та арбітражних послуг згідно з «Правилами захисту інформації та арбітражного обслуговування електронних банківських документів електронного бізнесу». [69]

Арбітражна версія захищеного паролем програмно-апаратного комплексу дозволяє захистити файлово-документний сервіс Національного банку за наявності зашифрованої копії архіву банківської установи-учасника СЕП розшифровувати повідомлення з цього ж архіву та визначити:

- Ім'я абонента, який надіслав зашифрований файл електронно-платіжного документу.
- Ім'я одержувача електронно-платіжного документа.
- Електронний платіжний файл шифрування дата, години, хвилини.
- Дата, година, хвилини, коли було розшифровано електронний платіжний файл.

Також в час здійснення апаратних засобів додатково має визначатись:

- Номер захисного пристрою, який шифрує електронний платіжний файл.
- Номер електронної картки, яка використовується для шифрування електронного платіжного документу.

Журнали електронної пошти надають інформацію про шлях і час надходження електронних платіжних файлів від одного банку до іншого в кожній точці мережі зв'язку СЕП.

Апаратно-програмне шифрування, що надається Службою захисту інформації НБУ, було оцінено активними експертами Служби безпеки

України та рекомендовано до використання відповідно до певних організаційно-технічних заходів.

Крім того, апаратура захисту банківських даних (АЗБД) використовується в каналі зв'язку для захисту інформації СЕП. Дана апаратура використовує електронні картки як носіїв важливої інформації, щоб запобігти

перехопленню, підробці або спотворенню банківських електронних повідомлень зовнішнім впливом і для підтримки абсолютної надійності повідомлень. Ці засоби захисту є «прозорими» для системи зв'язку, сумісними зі стандартними протоколами зв'язку та працюють в автоматичному режимі.

[70]

Тепер розглянемо організацію безпеки міжнародної платіжної системи SWIFT. Для цієї системи високоякісним сервісом є безпека, точність, конфіденційність, керованість і стабільність. Таким чином, повна надійність системи повинна відповідати необхідним показникам апаратного та програмного забезпечення, місцезнаходження та обслуговуючого персоналу телекомунікаційної мережі.

Надійність гарантує Управління генеральної інспекції, яке відповідає за перевірку діяльності всього підприємства та його підрозділів. Щоб забезпечити повну свободу дії, команда буде підпорядковуватися безпосередньо Раді директорів SWIFT. Також проводяться регулярні перевірки за участю незалежних аудиторів.

Доступ обмежено та контролюється у всіх місцях SWIFT, а в разі форс-мажорних обставин діють спеціальні інструкції.

Операційний центр постійно контролює процесори в усіх регіонах.

Спеціальні системи автоматично виявляють вторгнення в локальні процесори, виявляють аномальні умови та дозволяють системним операторам взяти необхідних заходів залежно від ситуації. За потреби можна ізолювати або заблокувати процесор зони.

Таким чином, безпека системи SWIFT складається з багаторівневої комбінації фізичної безпеки, безпеки лінії електропередач, операційної безпеки та безпеки програм.

Система SWIFT вживає спеціальні заходи, а саме:

- Система підтверджує повноваження використовувати системний термінал.
- Вхідні та вихідні повідомлення нумеруються автоматично самою системою.
- Кожне повідомлення буде підтверджено окремо.
- Відносини між двома банками встановлюються індивідуально.
- Одержувач звіряє інформацію машинально.
- Лінія зв'язку між Операційним центром і регіональним процесором захищена спеціальним пристроєм шифрування, тому доступ до повідомлень ззовні неможливий.

Враховуючи системи безпеки платіжних систем у країні та за кордоном, реалізація повного переліку заходів захисту інформації забезпечує комплексну систему захисту конфіденційної інформації від зовнішнього втручання. Особливо це актуально сьогодні, коли загальний рівень конкуренції та соціальна криміналізація банківської галузі не дозволяє витоку комерційної чи іншої конфіденційної інформації з інформаційного простору банку.

Законодавча база та стандартизована документація НБУ мають забезпечувати правове середовище для захисту електронних міжбанківських розрахунків, забезпечуючи визначення юридичних та фізичних осіб, які відповідальні за здійснення операцій в системі, прав та обов'язків учасників системи, а також конфіденційність фінансових операцій. Арбітражна процедура між учасниками системи розрахунків електронного банкінгу буде конкретно описана як відповідальність учасників системи за збереження та надання арбітражної інформації, створеної та підтримуваної за допомогою секретного програмного забезпечення шифрування.

Звичайна документація НБУ визначає комплекс адміністративних заходів для кожного учасника системи для забезпечення підготовки, передачі, обробки та зберігання інформації, пов'язаної з електронними фінансовими

операціями. Система документації НБУ також регулює порядок створення, транспортування, розповсюдження, оновлення та використання ключів шифрування. Спеціальні інструкції НБУ суворо регламентують порядок роботи експертів банківських установ шляхом розподілу повноважень щодо захисту, використання та зберігання ключів шифрування, захисту інформації в банківських установах.

3.3 Сучасні технологія СЕП - 4 у міжбанківських розрахунках України

Типи учасників розрахунків СЕП - 4/

Фінансові установи:

1) Резиденти Банку України (включаючи Національний банк України),

філія або ж небанківська установа – учасник СЕП:

- безпосередній;
- опосередкований.

2) ASPSP – небанківська установа – постачальник платіжних послуг, який відкрив рахунок платника/одержувача (постачальник послуг рахунку на

PSD2 є постачальником платіжних послуг). ASPSP не є членом СЕП. Якщо

така фінансова установа уповноважена як учасник СЕП, то далі в СЕП вона вважається «учасником СЕП», а не «ASPSP». Платіжний сервіс має право

вести платіжний рахунок ASPSP за рахунком. Законопроектом не передбачено відкриття банків кор. рахунків ASPSP. Банки, дочірні компанії, інші агенції-

члени СЕП розглядаються та визначаються як «фінансові установи» під час виконання функції обробки платежів та розрахунків (є «агентами») для

повідомлення ASPSP ISO 20022. Коли вони здійснюють платежі, тобто є «платниками» або «одержувачами», спосіб їх ідентифікації залежить від їх

даних, наданих для конкретного виду повідомлення. Якщо структура повідомлення ISO 20022 не визначає ці ідентифікаційні дані фінансової

установи, то агентства, зазначені в цих деталях Повідомлення, вважаються «законними власниками».

Наприклад, якщо банк надсилає гроші від свого власного імені: одне це повідомлення racs.008, а інше на папері повідомлення .009, то в обох випадках він повинен заповнити відомості боржника особистими даними.

- інформація racs.009 ідентифікує боржника як фінансову установу. Таким чином, за цим майном банк має право бути власною фінансовою установою
- Інформація racs.008 не визнає боржника фінансовою установою, тому банк заповнює дані законного власника самостійно.

СЕП веде довідник учасників СЕП та ASPSP та приймає повідомлення до СЕП лише за умови, що учасник СЕП / ASPSP, зазначений у деталях повідомлення, що ідентифікує фінансову установу, є у відповідному довіднику. Якщо за реквізитами кредитора/держувача учасника СЕП або ASPSP визначено як законного власника, СЕП не буде перевіряти його наявність у зазначеному довіднику.

Депозитарій – це той, хто здійснює депозитарну діяльність, не є учасником СЕП, але взаємодіє з ним, та здійснює розрахунки за цінними паперами за принципом «оплата шляхом доставки».

1. Клієнт банківської установи або користувач платіжної послуги ASPSP є фізичною або юридичною особою, яка не здійснює послугу переказу, а лише використовує послуги фінансових установ.
2. СЕП не веде довідник клієнтів усіх фінансових установ України.

Таблиця 3.1

Класифікація учасників СЕП

Відмінності	Категорія		
	НБУ	ДКСУ	Банки та їх філії
Ознака категорії (наразі СЕП-3)	МФО=300001	МФО починається з цифри «8»	решта
План рахунків, за яким працює установа	План рахунків «НБУ»	План рахунків ДКСУ	План рахунків банків України
Перелік заборонених балансних рахунків	Для кожної категорії визначено окремий перелік заборгованостей		

Спосіб зупинення власних видаткових операцій	Не передбачено	Зупиняються всі платежі від ДКСУ	За переліком балансових рахунків, визначених в Інструкції про міжбанківський переказ в національній валюті
Учасник може виконувати платежі зі свого рахунку	Без обмежень за їх сумами	В межах залишку на технічному рахунку, не обтяженого лімітами	В межах залишку на технічному рахунку не обтяженого лімітами
Оплата за послуги СЕП відповідно до кількості оброблених платежів повідомлень	Не справляється	За окремим тарифом для ДКСУ	За окремим тарифом для банків

Що стосується встановлення спеціальних правил СЕП (особливо протягом року закриття банку), то можуть існувати окремі обмеження щодо змісту платежу за кожною позицією.

Наразі розглядається питання надання небанківським установам унікальних кодів, які можуть вплинути на вищезазначені угоди про правила формування МФО за різними типами учасників СЕП, що унеможливить ідентифікацію учасників СЕП. Тому існуюча система, яка визначає категорію учасників «МФО», може вийти з ладу. Система ідентифікації учасників СЕП в ISO 20022 не надає такої інформації, тому ця властивість не визначена у фінансовій звітності ISO 20022. Саме у таб. 3.2:

Таблиця. 3.2

Система ідентифікації учасників СЕП

Категорія	Реквізит в довіднику учасника СЕП
Національний банк України	N
Державна казначейська служба України	K
Банк, філія банку	B
У майбутньому може бути розширено	...

Якщо право участі в СЕП буде надано іншим небанківським установам, то буде визначено, до якої категорії їх треба віднести. Залежно від особливостей їх роботи, можна виокремити нові категорії учасників СЕП і визначити умови того, як вірізняти дані категорії та якими є особливості роботи, порівнюючи з вже наявними категоріями.

Таблиця 3.3

Реквізити блоку

Назва реквізиту	Повна назва і рівень тега	Зміст	Обов'язковість
BICFI (Код BIC)	FinInstnId +BICFI	Код BIC СЕП ніяк не працює з цим кодом. У разі вказання СЕП його ігнорує	Не обов'язковий
Clearing system member (Ідентифікація учасників платіжної системи)	FinInstnId +ClrSysMmbld	Набір реквізитів, що ідентифікують фін. установу в платіжній системі	обов'язковий
Clearing system identification (Розпізнавання платіжною системою)	FinInstnId +ClrSysMmbld ++ClrSysId	Вказання на платіжну систему, за довідником учасників якої вказано код учасника	обов'язковий
Proprietary (Пропріетарне(власне значення))	FinInstnId +ClrSysMmbld ++ClrSysId +++Prtry	Визначає, за яким довідником наводиться код фін установи.	обов'язковий
Member identification (Ідентифікація учасників платіжної системи)	FinInstnId +ClrSysMmbld ++Mmbld	Код фін уст в довіднику, визначений реквізитом «Proprietary»	обов'язковий
LEI	FinInstnId +LEI	Код LEI юр. ос. СЕП ніяк не працює з цим кодом. У разі вказання система його ігнорує	Не обов'язковий
Name	FinInstnId +Nm	Найменування фін. уст	Залежно від ролі
Other	FinInstnId +Othr	Унікальний ідентифікатор фін уст, наданий згідно з схемою ідентифікації	Залежно від ролі
identification	FinInstnId +Othr ++Id	Код ЄДРПОУ фін уст	Залежно від ролі

Дані, включаючи назву та ідентифікаційний код фінансової установи, є:

- Необхідними, коли фінансова установа вказується в ролях «Позичальника», «Кредитора» тощо, ідентифікуючи відправника/одержувача платежу та пов'язаних повідомлень;

- Непотрібних для ролей «Агента». У структурах даних ці деталі є необов'язковими, але не рекомендованими для оптимізації. Якщо такі є, СЕП не контролюватиме та не оброблятиме їх.

Блок «Місцезнаходження» в стандарті ISO 20022 не використовується для ідентифікації фінансових установ і вилучений зі структури всіх повідомлень ISO 20022 для України.

Особливості ідентифікації учасників СЕП

Необхідною умовою отримання фінансовою установою статусу учасника СЕП являється присвоєння їй банківського коду (МФО). Даний термін також використовується, коли фінансова установа не є банком.

Учасник СЕП на бізнес-рівні визначається його банківським кодом (МФО). Більше того, ідентифікатор транспортного рівня використовується в системі захисту інформації НБУ. Ці два параметри є винятковими для учасників СЕП. Ці дані використовуються для:

- Ідентифікації безпосереднього учасника СЕП - відправника/одержувача повідомлення;
- Авторизації;
- Криптографічного захисту;
- Ідентифікації учасника СЕП, для якого ведеться рахунок платника/одержувача.

Тому для повідомлень, які проходять через СБІ, учасників може ідентифікувати лише МФО, на основі якої СЕП контролює та направляє повідомлення, що відповідають ролям безпосередніх учасників СЕП. Іншу ідентифікаційну інформацію банку можна використовувати в інших реквізитах, але СЕП не пов'язує ці дані з реквізитами учасників-

відправника/одержувача та не здійснює перевірку матеріалів, тому ці деталі не включені до довідника учасників СЕП.

Також ще до цих параметрів довідник учасників СЕП повинен містити:

- ім'я учасника;
- параметри, що визначають роботу на зведеному коррахунку;
- інші параметри, які характеризують учасника і повинні бути перевірені під час авторизації та контролю повідомлень, що увійшли.

Інформація про «номер кореспондента» в довіднику платника СЕП не надається, оскільки СЕП не використовує кореспондентський номер платника СЕП в НБУ для маршрутизації та обробки платежів.

ВИСНОВОК

У ринковій економіці щодня робиться велика кількість переказів. Безготівкові витрати між суб'єктами господарювання часто не можуть бути здійснені в межах одного банку, тобто без розрахунків між органами, які їх здійснюють. Таким чином, усі розрахунки підлягають міжбанківським розрахункам за угодою торгових установ, рахунки яких відкриті в різних банках. Міжбанківські розрахунки – це система організації та здійснення платежів на основі грошових вимог та зобов'язань, що виникають між банківськими установами.

Частина міжбанківських розрахунків призначена для встановлення економічних відносин між кредитно-фінансовими установами, зокрема:

- Інвестиції у вигляді депозитів і позик;
- Перерахунок рахунків-фактур
- Запозичення від Центрального банку через фінансування
- Купівля та продаж цінних паперів, у тому числі державних.

Для проведення міжбанківських розрахунків через Систему електронних платежів (СЕП) НБУ відкривається технічний рахунок у розрахунковій кімнаті (РК) Підприємця або Центральній розрахунковій палаті (ЦРП).

Кореспондентські відносини між комерційними банками в міжбанківських розрахунках встановлюватимуться на підставі договору шляхом відкриття рахунку.

У першому розділі я пояснив усі теоретичні основи системи міжбанківських розрахунків в Україні.

Усі міжбанківські розрахунки в Україні побудовані в електронному вигляді.

Електронні банківські розрахунки – це розрахунки, які використовуються для захисту інформації, що стосується електронного подання, обробки, отримання та переказу коштів.

Вони базуються на електронних розрахункових документах.

Електронний розрахунковий документ – це переказний документ, який формується на підставі розрахункового документа, документа про переказ готівки, доручення про анулювання банку-клієнта банку та подається у вигляді електронного листа, що містить відповідні реквізити документу.

Система електронних платежів Національного банку України – це загальнодержавна платіжна система, що забезпечує електронні розрахунки між банківськими установами на території України та державним казначейством.

Основними характеристиками СЕП є:

- Розрахунки українських банків у національній валюті та інших іноземних валютах
- Ефективне використання банками тимчасово вільних ресурсів
- Можливість державних комерційних банків контролювати стан рахунків своїх репортерів
- Надання інформаційних послуг місцевим учасникам
- Обмін екстреною інформацією про житло
- Забезпечення достовірності розрахунку
- Багатоетапний контроль надійності даних на всіх етапах обчислень
- Багаторівневий захист від несанкціонованого доступу, використання, спотворення та шахрайства на етапі обробки;
- Забезпечити НБУ механізмом впливу на порушників чинного законодавства та банківських правил шляхом обмеження його послуг на СЕП.

Принципи СЕП:

- СЕП забезпечує розрахунки між українською національною валютою та найбільш використовуваними банківськими установами в іноземній валюті.
- СЕП – це «загальний» тип системи, тобто кожен платіжний документ безпосередньо впливає на рахунок учасників СЕП.
- СЕП – це замкнена система, якщо кошти обертаються в замкненому фінансовому просторі або кошти знаходяться під суворим контролем Держбанку емісії.

СЕП повністю заснований на безпаперовій технології. Основною формою роботи є обмін електронними платіжними документами та службовою інформацією.

- Платіжні операції на СЕП не можуть бути відновлені, тобто вони не будуть скасовані відправником або іншими особами, ініційованими відправником платіжного документа та прийнятими до виконання в системі.

- Ділова ініціатива належить банку, який надає його рахунок.

- Можливості взяти позику з рахунку іншого учасника СЕП є лише у відділеннях Державного банку України

- Обмеження обсягу торгівлі немає. З технічної точки зору, сума кредитної операції обмежена поточною вартістю залишку на рахунку банку.

- Технічні рахунки комерційних банківських установ відображаються своєчасно.

Для підвищення надійності та ефективності роботи непрямыми учасниками системи є банки-нерезиденти, які здійснюють міжбанківські розрахунки в системі через банківські установи України та одного з безпосередніх учасників.

У другому розділі було проведено аналіз міжбанківських розрахунків, які здійснюються в Україні банками та їх філіями.

Користувачами СЕП можуть бути банки-нерезиденти, які уклали договори з Національним банком України.

Модель обслуговування консолідованих коррахунків СЕП — це набір механізмів та правил роботи СЕП, комерційних банків та їх філій, за яких міжбанківські платежі здійснюються на кореспондентські рахунки, консолідовані через платіжну систему. Міжбанківські розрахунки — це безготівкові розрахунки між банками, які здійснюються за рахунок здійснення клієнтом платежів або власних зобов'язань від одного банку до іншого.

У загальному випадку модель є методом взаємодії в СЕП формою обслуговування відповідного рахунку.

У 2020 році СЕП обробила 385,3 млн початкових платежів на суму 44,8 трлн грн. Це на 0,4% більше та на 38,1% більше, ніж у попередньому році.

Загалом СЕП у 2020 році обробляла в середньому платежі на суму 1,5 млн грн на добу.

П'ять найбільших учасників СЕП (платників) у 2020 році:

- Національний банк (25,9% платежу),
- Казначейська служба України (7,4% платежу),
- АКБ «ПРИВАТНИЙ БАНК» (7,1% від суми платежу)
- АТ «Ощадбанк» (6,0% платежу),
- АТ «Райффайзен Банк Аваль» (5,5% платежу).

У 2020 році загальна частка операцій, здійснених системно важливими банками 4 в СЕП, становила 80% показників і 44,4% платежів.

В основі правил, що регулюють міжбанківські розрахунки в Україні, лежить нормативно-правова база банківської діяльності та нормативно-правові акти НБУ, розроблені з урахуванням вимог банківського законодавства. На такому принципі ґрунтується принцип «Про міжбанківські перекази в національній валюті України».

Єдиним джерелом електронних платіжних документів СЕП є система автоматизації банків (САБ). Він повинен забезпечити формування електронного платіжного документа, який заповнює всі необхідні реквізити. Обов'язкові вимоги до електронних платіжних документів досягаються шляхом перенесення цих значень з паперового документа, за винятком вимоги «назва документа», яка доповнюється умовним числовим кодом, а не словом.

У третьому розділі було знайдено шляхи вдосконалення міжбанківського переказу на сучасному етапі розвитку банківської системи.

Нове покоління СЕП набуває чинності 20 серпня 2022 року

З 20 серпня 2022 року електронна платіжна система наступного покоління (СЕП) Національного банку України працюватиме цілодобово, 24 години на добу на основі міжнародного стандарту ISO 20022. Це відкриває для банків та бізнесу нові можливості та покращує безпеку платежів. Крім того,

завдяки впровадженню міжнародного стандарту ISO 20022, платежі доповнені додатковою інформацією та можуть автоматизувати значну кількість процесів

під час обробки платежів. «Модернізація СЕП відповідно до міжнародного стандарту ISO 20022 дозволяє модернізувати фінансову інфраструктуру,

посилити конкурентоспроможність України та сприяти інтеграції зі світовими ринками, які вже діють за цим стандартом. Ми впевнені, що банківську систему можна впровадити успішно та вчасно. Ми будемо переходити на цей

новий стандарт, який є потрібним і зручним як для клієнтів, так і для банків»,

- сказав заступник голови Нацбанку. Олексій Шабан сказав, умови переходу

на нове покоління СЕП визначені в постанові Ради директорів Національного банку України від 16 вересня 2021 р. № 93 «Впровадження міжнародного

стандарту ISO 20022 у платіжну інфраструктуру України» Постанова № 93

поширюється на учасників СЕП (українські банки, казначейські служби

українські національні сейфи тощо).

Що стосується встановлення спеціальних правил СЕП (особливо протягом року закриття банку), то можуть існувати окремі обмеження щодо

змісту платежу за кожною позицією.

Наразі розглядається питання надання небанківським установам

унікальних кодів, які можуть вплинути на вищезазначені угоди про правила формування МФО за різними типами учасників СЕП, що унеможливить

ідентифікацію учасників СЕП. Тому існуюча система, яка визначає категорію

учасників «МФО», може вийти з ладу. Система ідентифікації учасників СЕП

в ISO 20022 не надає такої інформації, тому ця властивість не визначена у

фінансовій звітності ISO 20022.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національний банк України» // Галицькі контракти - 1999. - №25.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» (від 20.09.2001 №2740-3) // <http://www.rada.kiev.ua>
3. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 № 2346 // www.rada.kiev.ua
4. Положення про міжбанківські розрахунки в Україні (із змінами, внесеними згідно з Постановами Нацбанку N 621(від 27.12.99) від 17.03.2004 N 110 // www.rada.kiev.ua;
5. Положення про відкриття та функціонування в уповноважених банках України рахунків банків-кореспондентів в іноземній валюті та в гривнях, затверджене постановою Правління НБУ від 26.03.1998 р. № 118 // www.rada.kiev.ua;
6. Постанова Правління НБУ про затвердження Правил Національної системи масових електронних платежів від 19.12.2004 N 620 // www.rada.kiev.ua;
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку НБУ, затверджена постановою Правління НБУ від 21.11.1997 р. № 388 (із змінами та доповненнями).
8. Лист Національного банку України Про регламент роботи СЕМН від 14.01.2005 N 25-211/55-320 // www.rada.kiev.ua;
9. Банківські операції.: Навч. метод. посібник для самот. вивчення дисципліни // Р. І. Шевченко. К.: КНЕУ, 2000.
10. Банки и банковские операции. Учебн. для вузов/Е.Ф.Жуков, Л.М.Максимова и др.; под ред. Проф. Е.Ф.Жукова.- М.: Банки и биржи: Юнити, 1997.
11. Банківські операції. Підруч. За редакц. В.І. Міщенко, Знання, 2005.- 727 С. (Вища освіта)
12. Васюренко О.В. Банківські операції. Навч. посібн. - 3-тє вид, стер.; К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. с.174.

13. Коваль І. Система електронних міжбанківських переказів НБУ // Вісник НБУ, 2005. - №1. - с.8 - 11.

14. Мороз А.Н. Основы банковского дела.- К.: Либра, 2000 с.214.

15. Омельчук Л. Стан міжбанківських розрахунків, що здійснювалися через СЕМП НБУ // Вісник НБУ, 2004.- №3.- с.28 - 29.

16. Парасій Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: Навч. метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2003.- 347с.

17. Підсумки роботи СЕП у 2000 році. Мірошниченко Т. // Вісник НБУ, 2001. - №2 С. 57, 59.

18. Підсумки роботи СЕП та кількісні зміни її учасників. Пригора К // Вісник НБУ 2003. - №7, С. 28, 31.

19. Петрук О.М. Банківська справа.: Навч. посібник / За ред. д.е.н., проф.. Ф.Ф. Бутинця. , К.: Кондор, 2004 461 с.

20. Платіжні системи. В.А. Ющенко, навч. посібник. К.: 1998. - 416 с.

21. Погребна В. СЕМП НБУ: міжбанківські розрахунки у 2005 році // Вісник НБУ. 2006. №2. с.26-27.

22. О. Приходько. Межбанковские расчеты на Украине // <http://www.pfts.gov.ua>.

23. Савченко А. СЕП: відповідність перше десятиліття. // Вісник НБУ, 2003.- №7.- с.28 - 30.

24. Савченко А., Бургіна Є. Виконання базових принципів для системно важливих платіжних систем у Системі електронних міжбанківських переказів НБУ. // Вісник НБУ, 2003.- №8.- с.38 - 43.

25. Шевченко С. СЕП і СТП: підсумки роботи за рік. // Вісник НБУ, 2006 - №1 С. 26, 27.

26. Щибиволок З.І. Аналіз банківської діяльності: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 311.

27. Харченко В., Махасва О. Платіжна система Нідерландів і контроль за нею // Вісник НБУ, 2004.- №12.- с.48 - 53.

28. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні //

Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III.

29. НБУ// СЕП. Факти та цифри, 2020 рік <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sep-fakti-ta-tsfiri-2020-rik>

30. НБУ/ Платежі та рахунки / Система електронних платежів <https://bank.gov.ua/ua/payments/sep>

31. НБУ// СЕП. Факти та цифри 9 місяця 2020 року <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sep-fakti-ta-tsfiri-9-misyatsiv-2020-roku>

32. Сучасний стан та перспективи розвитку системи електронних платежів національного банку України. УДК 336.71 Ситник І.П., Микитенко Я.В. [http://www.irbisnbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgi/tb/s_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_econ_2019_30 \(69\)_2_43](http://www.irbisnbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgi/tb/s_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_econ_2019_30 (69)_2_43)

33. Аналіз платіжного ландшафту України URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/53729> (дата звернення: 16.01.2019).

34. Вісник Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=46272> (дата звернення: 25.01.2019).

35. Лапко Н.О. Система електронних платежів НБУ в 2010 році. Вісник Національного банку України. 2011. 33 с.

36. Некрасенко Л.А., Смолянська О.Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку безготівкових платіжних інструментів в Україні. Вісник НТУ «ХП». 2014. 134 с.

37. Річний звіт 2016 // Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49064031> (дата звернення: 25.03.2019).

38. Платіжна система // Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123523 (дата звернення: 28.03.2019).

39. Система електронних платежів (СЕП) // Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53859

(дата звернення: 03.04.2019).

40. Система електронних платежів // Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=731B4B8D26C73CD2A25D3A79666557F0?art_id=53859&showTitle=true

(дата звернення: 24.03.2019).

41. Аналіз діяльності СЕП // Офіційний сайт Національного банку України.

URL: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=78675 (дата звернення: 01.04.2019).

42. Системі електронних платежів НБУ виповнилося 25 років // Офіційний сайт Національного банку України. URL:

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=B81E75A55C9F18B9307F8A7B57DD9C58?art_id=74911751&showTitle=true

(дата звернення: 25.03.2019).

43. Полтавська С.О., Куліков П.М. Платіжні системи. навчальний посібник.

Київ, 2010. 219 с.

44. Стоян В.І. Казначейська система. Київ : Центр учбової літератури, 2014.

868 с

45. Сайт FinPost URL: <https://finpost.com.ua/news/6801> (дата звернення: 20.03.2019).

46. Сайт РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/cherез-sistemu-elektronnyh-platezhey-god-1548145636.html> (дата звернення: 16.03.2019).

47. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ, <https://buklib.net/books/24319/>

48. Загальна характеристика міжбанківських розрахунків,

<https://buklib.net/books/31101/>

49. Організація здійснення розрахунків через Систему електронних платежів

НБУ, <https://buklib.net/books/31252/>

50. Волохата В. Є. Функціонування платіжних систем України на сучасному етапі її розвитку / В. Є. Волохата, А. А. Чубенко // Молодий вчений, 2014. – № 7 (10). – С. 63–66.

51. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [Електронний ресурс] : Закон України [від 05.04.2001 р., № 2346-14, зі змінами та доповненнями]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

52. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>

53. Некрасенко Л. А. Сучасний стан та перспективи розвитку безготівкових платіжних інструментів в Україні / Л. А. Некрасенко, О. Ю. Смолянська // Вісник НТУ «ХП», 2014. – № 66 (1108). – С. 128–134.

54. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] : Річний звіт 2016 р.: 20 років грошової реформи. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49064031>

55. Система електронних платежів (СЕП) Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43047915&cat_id=78675

56. Платіжні системи : [навч. посіб.] / О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я. Андрейків. – К. : Знання, 2008. – 341 с.

57. Платіжні системи : [навч. посіб.] / Є. О. Полтавська, П. М. Куліков ; Киї. нац. екон. ун-т. – : КНЕУ, 2010. – 219 с.

58. Правила системи електронних платежів Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=53465720>

59. Звіт про відповідальність Системи електронних платежів Національного банку України міжнародним стандартам оверсайта 2020 рік, https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Zvit_za_rezultatami_kompleksnogo_ocniuvannya_sep_2020.pdf?v=4

60. Звіт про відповідальність Системи електронних платежів Національного банку України міжнародним стандартам оверсайта 2020 рік // Інформація щодо відповідності СЕП кожному принципу, установленому міжнародними стандартами оверсайта с.10-26

61. Огляд банківського сектору, лютий 2020 року
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2020-02.pdf?v=4

62. Огляд банківського сектору, Лютий 2021 року,
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2021-02.pdf?v=4

63. НБУ // Нове покоління СЕП запропонує з 20 серпня 2022 року
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/nove-pokolinnya-sep-zapratsyuye-z-20-serpnya-2022-roku>

64. Глобальні та національні проблеми економіки / ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗГІТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ, Кошонько О.В., Капустяк Ю.І.

65. Організація і функціонування систем міжбанківських розрахунків в Україні, О.В. Васюренко, С.В. Гадецька, К.О. Волохата, С.О. Шамов, Т.С. Молодоя/І.Ю. Шамрай / <https://works.doklad.ru/view/Ytfwo9tOvDs/all.html>

66. Система електронних платежів Національного банку України (шифр СЕП-4) Управління рахунками. Функціональний опис 2021
https://bank.gov.ua/files/ISO20022/Upravlinna.rahunkami.Funk_opis.ver.1.2_28.09.21.pdf

67. НБУ // Система електронних платежів Національного банку України (шифр СЕП-4). Загальні правила реалізації стандарту ISO 20022, спільні для всіх інструментів Частина 2, Версія 2.0 2020 року Ідентифікація
https://bank.gov.ua/files/ISO20022/Pravula.identufikazii.SEP-4.NBU.ver.2.0_11.12.20.pdf

68. НБУ // Система електронних платежів Національного банку України (шифр СЕП-4). Загальні правила реалізації стандарту ISO 20022, спільні для

всіх інструментів Частина 2. Ідентифікація Версія 1. Проект для обговорення в ринком і для реалізації прототипу СЕП-4 в частині Кредитового переказу,

(повідомлення pacс 008, pacс 002) /

https://bank.gov.ua/files/ISO20022/SEP04_common_rules_ISO20022_2020-08.pdf

69. UA.NEWS // Стан банківського сектору України: перспективи та ризики 2021 // [https://ua.news/ua/sostoyanye-bankovskogo-sektora-ukrayny-perspektyvy-](https://ua.news/ua/sostoyanye-bankovskogo-sektora-ukrayny-perspektyvy-y-rysky/)

y-rysky/

70. НБУ // Огляд банківського сектору 2018 року //

https://nabu.ua/images/uploaded/sys_media/doc/doc_f048a60021aa8ca8cc1fb6fa0f584b1.pdf

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України